

**Ārlietu ministra ikgadējais ziņojums par paveikto un iecerēto  
darbību valsts ārpolitikā un Eiropas Savienības jautājumos**

**2013 – 2014**

## SATURS

1. Ievads.....	2
2. Starptautiskās situācijas raksturojums.....	3
3. Latvija Eiropas Savienībā.....	3
4. Drošība, transatlantiskās attiecības.....	15
5. Baltijas jūras reģions un Krievija.....	18
6. Ārējās ekonomiskās attiecības.....	19
7. Sadarbība un atbalsts Latvijas tautiešiem ārzemēs.....	22
8. Konsulārie pakalpojumi un vīzas.....	24
9. Nobeigums.....	24

### 1. IEVADS: Latvijas ārpolitikas pamatmērķi un rīcības virzieni

Latvijas ārpolitikas pamatmērķi ir valsts drošības un stabilitātes garantēšana, starptautiski veidojot priekšnoteikumus Latvijas ekonomiskajai izaugsmei un iedzīvotāju labklājībai. Ietvars šo mērķu sasniegšanai ir Latvijas dalība eiroatlantiskajās struktūrās - Eiropas Savienībā un NATO. Tas starptautiskajā vidē veido mūsu valsts ārpolitisko identitāti gan globālajā, gan reģionālajā kontekstā.

2013. gadā ir bijuši konkrēti rezultāti šo mērķu sasniegšanā. Pieņemti izšķiroši ES lēmumi par Latvijas dalību eirozonā. Aktīvi turpinājies sagatavošanas darbs Latvijas prezidentūrai ES Padomē. Ārpolitiskā darbība koncentrējusies uz ekonomisko interešu virzīšanu pašreizējos un jaunajos tirgos. Padziļinātas attiecības ar Austrumu partnerības un Centrālāzijas valstīm. Uzsāktas sarunas par Latvijas uzņemšanu OECD. Latvijas teritorijā notikušas pēdējos gados lielākās NATO militārās mācības *Steadfast Jazz 2013*. Mūsu valsts turpinājusi sniegt atbalstu drošības situācijas stabilizācijai pasaulē NATO un ES operāciju ietvaros. Ikgadējā Rīgas konference kļuvusi par svarīgu ārpolitikas un drošības forumu Ziemeļeiropā.

2014. gadā Latvijas ārpolitikas uzdevumi būs šādi:

- valsts ārējo ekonomisko interešu īstenošana, tostarp efektīvas pievienošanās sarunas OECD;
- ieguldījums ES ārpolitikas stiprināšanā un eirozonas integrācijā; reģiona transporta un enerģētikas infrastruktūras projektu virzīšana;
- stratēģiskā partnerība ar ASV, sadarbība ar pārējiem partneriem NATO mērķu izpildē un starptautiskās drošības stiprināšanā;
- gatavošanās Latvijas prezidentūrai ES Padomē, t.sk. padziļinot attiecības ar Austrumu partnerības un Centrālāzijas valstīm;
- diasporas līdzdalības veicināšana, stiprinot tās saiknes ar Latviju;
- uz abpusējas ieinteresētības un savstarpējas cieņas principiem balstītu attiecību veidošana ar Krieviju.

Ziņojumā Latvijas ārpolitika aplūkota tās galvenajās darbības jomās, pirmkārt, raksturojot Latvijas intereses un nostājas, un, otrkārt, izklāstot 2013. gadā paveikto un 2014. gadā plānoto.

## **2. STARPTAUTISKĀS SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS**

2013. gadā turpinājās līdzsvara maiņa starp pasaules valstīm. Virkne bijušo attīstības valstu ir transformējušās par dinamiskām vadošajām ekonomikām ar augošu politisko ietekmi. Tāpēc pieaug Āzijas un Klusā okeāna reģiona ekonomiskā nozīme. Savu globālo spēku turpina parādīt Ķīna, Indija un Brazīlija. Tas sniedz jaunas iespējas pasaulei, taču rada arī ģeopolitiskus izaicinājumus. 2013. gadā Ķīnas politiskās nozīmības pieaugums un pastiprinātas uzmanības pievēršana strīdus teritorijām radīja spriedzi attiecībās ar citām reģiona valstīm.

2013. gadā globālajā ekonomikā iezīmējās sabalansētības pazīmes. To pozitīvi ietekmēja ASV ekonomikas atgūšanās. Turpinājās arī jaunatīstības valstu ekonomiskā izaugsme – kaut arī zemākā tempā. Pasaules dienvidu reģionos ekonomiskā izaugsme ļāva samazināt krasi izteikto nabadzību, tomēr nevarēja nodrošināt ilgtspējīgu attīstību. Nabadzība kombinācijā ar nespēju piekļūt resursiem (ūdenim, pārtikai un enerģijai), veido augsni lokāliem un starpvalstu konfliktiem, terorismam, organizētai noziedzībai un nekontrolētai migrācijai. Tas vairo nestabilitāti un globāla mēroga draudus, kas skar arī Eiropas valstis un netieši - arī Latviju.

Drošības situāciju pasaulē arvien vairāk ietekmē klimata pārmaiņas, kas ir kļuvušas par vienu no lielākajiem ilgtermiņa izaicinājumiem pasaulei, pastiprinot līdzšinējos un radot jaunus riskus. Klimata pārmaiņas ir palielinājušas arī Arktikas stratēģisko nozīmi. Pieeja energoresursiem un transporta ceļiem šajā reģionā sniedz jaunas iespējas, bet vienlaikus arī palielina bīstamu sāncensību starp ieinteresētajām valstīm.

2013. gadā konflikti Tuvo Austrumu un Ziemeļāfrikas reģionā turpināja ietekmēt Eiropas un starptautisko drošību, tostarp radot terorisma un masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas draudus, kā arī bēgļu un patvēruma meklētāju plūsmas. Vistraģiskākā situācija bija vērojama Sīrijā, kur konflikta gaitā pret civiliedzīvotājiem tika izmantoti ķīmiskie ieroči, turpinājās vardarbība un humānā krīze.

Mūsdienās drošības izaicinājumiem ir daudzveidīgs raksturs. Bez tradicionālajiem draudiem jāreķinās arī ar asimetriskiem izaicinājumiem, kurus rada terorisms, organizēta noziedzība un kibernetikas draudējumu ietekme uz valsts drošību. Šīs problēmas rada netiešus draudus arī Latvijai.

Šajā kontekstā ir svarīgi, lai Eiropas Savienība būtu spēcīga un vienota. 2013. gadā ES ekonomiskās lejupslīdes riski pakāpeniski tika pārvarēti. Vienlaikus augstais bezdarbs un parādu krīze virknē ES dalībvalstu aktualizēja nepieciešamību pēc strukturālajām reformām. Viens no ES izaicinājumiem bija arī migrācijas radītais spiediens. Eiropas Savienība tomēr pierādīja spēju ne vien pārvarēt savas iekšējās problēmas, bet arī uzņemties aktīvu starptautisko lomu.

2013. gadā situācija Latvijai tuvākajā - Baltijas jūras reģionā - saglabājās relatīvi stabila un kopumā droša. To veicināja visu šī reģiona valstu iesaiste ekonomiskajā un politiskajā sadarbībā. Vienlaikus Krievijas bruņoto spēku modernizācija un aktivitātes, cita starpā mācības Latvijas pierobežā, rada bažas un negatīvi ietekmē savstarpējās uzticēšanās gaisotni un drošību reģionā.

## **3. LATVIJA EIROPAS SAVIENĪBĀ**

2013. gadā Latvijas ārpolitikas pamatdarbs Eiropas Savienībā, pirmkārt, saistījās ar ES lēmumiem par Latvijas uzņemšanu eirozonā. No 2014. gada Latvija kā eirozonas dalībvalsts pilnvērtīgi piedalīsies diskusijās par tās ekonomisko un monetāro pārvaldību. Otrkārt, Latvija aktīvi aizstāvēja savas intereses ES daudzgadu budžeta

(2014–2020) pieņemšanā. Treškārt, Latvija turpināja dot ieguldījumu ne tikai sev, bet visai ES svarīgos ārpolitikas jautājumos, īpaši attiecību veidošanā ar Austrumu partnerības un Centrālāzijas valstīm. Enerģētikas politikā uzsvars joprojām jāliek uz izolācijas novēršanu, energoresursu un avotu diversifikācijas nodrošināšanu un starpsavienojumu izveidi. Šie jautājumi saglabās savu aktualitāti arī 2014. gadā. Pamatdarbs saistīsies ar tālāku gatavošanos Latvijas prezidentūrai ES Padomē.

### **Latvijas dalība ES nākotnes veidošanā un atbalsts harmoniskai eirointegrācijai**

**Latvijas interesēs ir harmoniska vienotas ES attīstība, šajā procesā iespējami iekļaujot visas dalībvalstis. Svarīgi, lai ES turpinātu reformas, nodrošinot ES finansiālo stabilitāti un ekonomisko izaugsmi. Latvija iestājas par stabilu un spēcīgu Eiropas ekonomisko un monetāro savienību, kas sekmētu sociāli ekonomisko atšķirību izlīdzināšanu starp tās reģioniem un dalībvalstīm.**

ES ir vienīgais reālais starptautisko attiecību modelis Eiropā, kas Latvijai nodrošina ārējos priekšnoteikumus valsts demokrātiskai attīstībai, politiskai stabilitātei un ilgtspējīgai ekonomiskai izaugsmei. Reaģējot uz saviem iekšējiem procesiem un ārējiem izaicinājumiem, ES nepārtraukti mainās. Latvijai kā dalībvalstij ir svarīga ES reformu turpināšana, lai pilnveidotu tās funkcionēšanu. Latvija aktīvi piedalīsies tālākajā ES integrācijas procesā, uzsverot, ka maksimāli jāizmanto pašreizējo līgumu ietvars. Svarīgi ir fokusēties uz konkrētiem rezultātiem un praktiskiem ieguvumiem, lai iedzīvotājiem ir skaidri saprotami sasniedzamie mērķi.

2013. gads ir bijis izšķirošs Latvijas dziļākai integrācijai Eiropas struktūrās. Tas, pirmkārt, attiecas uz Latvijas uzņemšanu eirozonā. Latvija ir nostiprinājusies ES valstu sadarbības kodolā. Pievienošanās eirozonai padara Latviju pievilcīgāku investoriem un kā uzņēmējdarbībai droša un caurskatāma vide ļauj stiprināt līdzšinējo ekonomisko sadarbību ar austrumu kaimiņvalstīm (t.sk. pakalpojumi/tranzīts), kā arī nostiprina Latvijas starptautisko prestižu.

2013. gada pirmajā pusē tika vērtēta Latvijas gatavība ieviest eiro. 2013. gada jūnijā ES institūcijas publicēja konverģences ziņojumus, kuros tika izvērtēts Latvijas ilgtspējīgas ekonomiskās konverģences līmenis un likumdošanas atbilstība ES līgumiem. Sadarbībā ar Finanšu ministriju un Latvijas Banku notika aktīvs lobija darbs eirozonas dalībvalstīs, skaidrojot Latvijas vēlmes iestāties eirozonā pamatotību. 2013. gada jūnija Eiropadome puda atbalstu eiro ieviešanai Latvijā no 2014. gada.

2014. gadā mūsu ārpolitiskais uzdevums būs nostiprināt savas pozīcijas eirozonā, nodrošinot valsts interešu aizstāvēšanu un pierādot sevi kā uzticamu un konstruktīvu partneri. Pievienojoties eirozonai, Latvija pilnvērtīgi iesaistīsies diskusijās par eirozonas pārvaldības principiem, kā arī tās ekonomisko un monetāro pārvaldību.

Eiropas monetārās savienības attīstībā 2013. gadā aktīvākais darbs noritēja, veidojot t.s. banku savienību, kas paredz nodrošināt kredītiestāžu ES līmeņa uzraudzību un grūtībās nonākušo kredītiestāžu restrukturizāciju. 2014. gadā plānots pilnveidot ekonomiskās pārvaldības regulējumu, kā arī nodrošināt vienotā banku uzraudzības mehānisma ieviešanu un noregulējuma mehānisma apstiprināšanu. Latvija iestājas par stabilu un spēcīgu Eiropas ekonomisko un monetāro savienību, kura sekmētu sociāli ekonomisko atšķirību izlīdzināšanu starp tās reģioniem un dalībvalstīm.

### **Latvijas interešu aizstāvība Eiropas Savienībā**

**Latvija neatlaidīgi strādāja, lai ES daudzgadu budžeta sarunās panāktu maksimāli izdevīgu iznākumu. Būtisks panākums ir ES daudzgadu budžeta**

**ietvaros iezīmētais ES finansējums reģionālajiem enerģētikas un transporta infrastruktūras projektiem. 2014. gadā Latvija turpinās iestāties par tādiem risinājumiem, kas ievēro visa Baltijas jūras reģiona valstu intereses, taču vienlaikus atbilst mūsu prioritātēm šajos infrastruktūras projektos.**

2013. gada februārī Eiropadome pieņēma un novembrī Eiropas Parlaments apstiprināja ES daudzgadu budžetu 2014.-2020. gadam. Tiešajiem maksājumiem Latvijas zemniekiem šajā periodā būs pieejams finansējums 1,717 miljardu eiro apmērā. Salīdzinājumā ar pašreizējo, tie tiks palielināti par 135%. Savukārt lauku attīstības veicināšanai Latvijai būs pieejami 966 miljoni eiro. Latvijas attīstības veicināšanai ir nodrošināti 4,765 miljardi eiro (Kohēzijas politika). Papildus Latvijai būs iespēja saņemt ES finansējumu, lai attīstītu zinātni, atbalstītu mazos un vidējos uzņēmumus. Lai gan ES budžeta kopējais apjoms ir samazināts, Latvijas neto provizoriskais iznākums sarunu rezultātā tika uzlabots par 17,8% - iepretim Komisijas sākotnējam piedāvājumam. Uz katru ES budžetā iemaksāto eiro Latvija atpakaļ saņems 4 eiro. Rēķinot pieejamo atbalstu uz iedzīvotāju, Latvija ierindojas 3. vietā starp ES dalībvalstīm, saņemot aptuveni 3000 eiro uz vienu iedzīvotāju.

Būtisks panākums ir ES daudzgadu budžetā Baltijas valstīm paredzētais ES līdzfinansējums 85% apmērā liela mēroga transporta infrastruktūras projektiem. Šajā kontekstā Latvija stingri atbalsta ātrgaitas dzelzceļa līnijas *Rail Baltica* izbūvi, kas ļaus veidot Baltijas valstu tiešo saikni ar Eiropas dzelzceļu tīklu. 2013. gadā Baltijas valstis politiskā līmenī vairākkārt apstiprinājušas apņemšanos kopīgi īstenot šo nozīmīgo projektu. Septembrī Baltijas valstu, Polijas un Somijas transporta ministri vienojās par turpmāko rīcību *Rail Baltica* kopuzņēmuma izveidei ar galveno biroju Rīgā. Maksimāli ātri nepieciešams izstrādāt kopuzņēmuma akcionāru līgumu un statūtu projektu. 2014. gadā pusēm ir svarīgi turpināt praktisko darbu projekta īstenošanai.

Tāpat kā citas Baltijas jūras reģiona dalībvalstis, Latvija ir ieinteresēta ES aktīvā politikā mūsu reģionā. ES stratēģija Baltijas jūras reģionam kļūst par svarīgu ES politikas īstenošanas instrumentu, kas palīdz koncentrēt resursus reģiona prioritāšu īstenošanā. 2013. gada februārī Eiropas Komisija un ES dalībvalstis vienojās par stratēģijas rīcības plāna prioritātēm un rīcību. Te ietverti Latvijai svarīgie projekti enerģētikas un radošo industriju jomās. Lai nodrošinātu finansējumu stratēģijas prioritāšu īstenošanai, svarīgi, ka tās tikušas ņemtas vērā ES daudzgadu budžetā, ES kohēzijas politikas, kopējās lauksaimniecības politikas un transeiropas transporta un enerģētikas dokumentos. Latvija ir definējusi enerģētiku kā savu prioritāti stratēģijas ietvaros un kopā ar Dāniju kā šīs prioritātes koordinatore ir izveidojušas vadības komiteju, kas sāks darbu 2014. gada sākumā.

2014. gadā turpināsies darbs ES stratēģijas Baltijas jūras reģionam īstenošanā. Ņemot vērā, ka Latvija savas Prezidentūras ES Padomē laikā organizēs arī stratēģijas ikgadējo forumu, jau šobrīd, konsultējoties ar Baltijas valstīm, tiek izstrādāti priekšlikumi foruma galvenajai tēmai, kuras iespējamais fokuss - inovāciju, tehnoloģiju un zinātnes jomu integrācija. Itālijas, Latvijas un Luksemburgas prezidentūru trio programmu izstrādē viena no Itālijas prioritātēm būs makroreģionālās stratēģijas (Adrijas-Jonijas un topošā Alpu stratēģija). Latvija iestāsies par līdzsvarotu pieeju reģioniem. Esam gatavi dalīties stratēģijas īstenošanas pieredzē ar citiem reģioniem, kuri izstrādājuši vai izstrādā savas stratēģijas.

Baltijas jūras reģiona ilgtspējīgas tautsaimniecības izaugsmes priekšnoteikums ir enerģētiskā konkurētspēja, ilgtspēja un drošība. ES enerģētikas politikas ietvaros

2013. gadā Baltijas valstis turpināja virzīt nozīmīgus ilgtermiņa projektus, tostarp Baltijas enerģētikas tirgus starpsavienojumu plāna (BEMIP) realizāciju un reģionālas nozīmes enerģētikas infrastruktūras projektus. Ir izdevies panākt, ka Eiropas Komisija iekļāvusi BEMIP enerģētikas infrastruktūras projektus, tostarp Latvijas pieteiktos, Eiropas kopējo interešu projektu sarakstā, kas ļaus tiem pretendēt uz ES finansējumu. Ņemot vērā enerģētikas drošības aspektus, enerģētikas jautājumi spiesti ES augstākajā politiskajā līmenī, kur Latvija aicinājusi atrisināt jautājumu par Baltijas valstu reģiona integrēšanu plašākā ES enerģētikas infrastruktūras tīklā. Maijā Eiropadome atkārtoti pauda apņēmību novērst atsevišķu dalībvalstu izolāciju, izbūvējot enerģētikas infrastruktūru, un turpināt iekšējā enerģētikas tirgus izveidi.

2013. gadā Baltijas valstis kopā ar Somiju turpināja meklēt piemērotākos risinājumus dabasgāzes piegāžu diversifikācijai un Latvijas un Austrumbaltijas reģiona izolācijas novēršanai, kā arī darbu ES Trešās enerģētikas paketes ieviešanā, lai izveidotu funkcionējošu dabasgāzes tirgu reģionā. Attīstību šajā jomā diemžēl kavējusi, piemēram, neskaidrība reģionālā sašķidrinātās dabasgāzes termināļa attīstībā, par ko diskusijas norit jau vairākus gadus.

2014. gadā Latvijai jāturpina darbs Trešās enerģētikas paketes ieviešanā gāzes sektorā, īstenojot valdības apstiprināto liberalizācijas pirmo posmu. Līdztekus jāturpina darbs reģionālās enerģētikas infrastruktūras pilnveidošanā.

### **Eiropas Savienības ārējās attiecības**

**Latvijas interesēs ir spēcīga un vienota ES ārpolitika, pārstāvot dalībvalstu kopīgās vērtības un intereses starptautiskajā arēnā. Latvija stingri iestājas par ES dziļāku iesaisti Austrumu partnerības un Centrālāzijas valstīs - tām tuvinoties ES, tiek sekmēta to demokratizācija, politiskā un ekonomiskā modernizācija. Lai veiksmīgi sagatavotos Rīgas samitam, 2014. gadā uzmanības lokā būs Austrumu partnerības praktisko uzdevumu izpilde 2014.-2015. gadā.**

Latvija kā solidāra un atbildīga dalībvalsts aktīvi iesaistās visai ES svarīgo ārpolitikas jautājumu risināšanā. Sekojot savām līdzšinējām prioritātēm, kas ietvertas arī iepriekšējā gada ārlietu ministra ziņojumā, Latvijas aktivitātes ir vērstas uz Austrumu partnerību, Centrālāzijas valstīm, ES-ASV dialogu, ES paplašināšanos un ES-Krievijas attiecībām. Latvijas ES politika iet roku rokā ar mūsu divpusējo ārpolitiku. Tās svarīgs elements ir attīstības sadarbība, īpaši Austrumu partnerības valstīs.

### ***Miers, stabilitāte un izaugsme plašākā Eiropā***

Latvija ir ieinteresēta, lai Eiropā veidotos pēc iespējas plašāka miera, stabilitātes un izaugsmes zona. Latvija turpina stingri atbalstīt sešu Austrumu partnerības valstu – Ukrainas, Moldovas, Gruzijas, Azerbaidžānas, Armēnijas un Baltkrievijas – tuvināšanos Eiropas Savienībai. 2013. gadā turpinājās partnervalstu pakāpeniska praktiskā tuvināšanās un integrācija ar ES, lai arī progress bija nevienmērīgs. Pretēji gaidītajam, Austrumu partnerības Viļņas samitā 2013. gada novembrī netika parakstīts ES-Ukrainas asociācijas līgums. Latvija izteica nožēlu par Ukrainas puses vienpusēju lēmumu atlikt līguma parakstīšanu. Ņemot vērā Ukrainas lielas sabiedrības daļas atbalstu asociācijas līgumam, valsts vadības lēmums to neparakstīt izraisīja protestus Ukrainā. Latvija pievienojās eiroatlantiskās kopienas aicinājumam iesaistītajām pusēm politiskās spriedzes situācijā atturēties no spēka lietošanas, vienlaikus uzsverot, ka Ukrainas sabiedrībai ir tiesības paust savu viedokli miermīlīgās demonstrācijās. Ir svarīgi, lai Ukraina turpinātu eiointegrācijas kursu, virzoties uz līguma parakstīšanu.

Viļņas samītā tika parafēti asociācijas līgumi ar Moldovu un Gruziju, kuri ietver padziļināto brīvās tirdzniecības sadaļu. 2013. gadā tika pabeigtas sarunas ar Armēniju par asociācijas līgumu, tomēr tā izvēlējās pievienoties Krievijas-Baltkrievijas-Kazahstānas muitas savienībai, tāpēc asociācijas līgums Viļņas samītā netika parafēts. Latvija respektē Armēnijas lēmumu iestāties Muitas savienībā. Tas tomēr neizslēdz iespēju ES attīstīt sadarbību ar Armēniju abpusēji interesējošās jomās, arī demokrātijas stiprināšanā.

2013. gadā ES un Baltkrievijas attiecībās būtisku izmaiņu nebija, tomēr ir svarīgi, ka atjaunojušies abu pušu politiskie kontakti, tai skaitā ES dalībvalstu līmenī. Pozitīvi vērtējama Baltkrievijas dalība Viļņas samītā, demonstrējot interesi par Austrumu partnerību. Latvijai kā Baltkrievijas tiešajai kaimiņvalstij ir būtiska tās tuvināšanās ES. Latvija iestājas par ES un Baltkrievijas dialoga turpināšanu, vispusīgu praktisko sadarbību un iedzīvotāju kontaktu veicināšanu. Vienlaikus ES jāuzsver prasība Baltkrievijai ievērot cilvēktiesību un likuma varas standartus, lai sekmētu valsts demokratizāciju. Tāpat svarīgi veicināt Baltkrievijas integrāciju starptautiskajā ekonomikā, sekmējot tās iestāšanās Pasaules Tirdzniecības organizācijā (PTO) procesu. Ilgtspējīga attīstība Baltkrievijā ir pašas Baltkrievijas un visas ES interesēs.

Mobilitātes jomā lielāko progresu ir sasniegusi Moldova. Turpinājies vīzu dialogs ar Ukrainu un Gruziju. Viļņas samītā tika parakstīts ES–Azerbaidžānas vīzu atvieglojumu līgums. Latvija stingri iestājas par asociācijas līgumu noslēgšanu un virzību uz ES vīzu atvieglojumiem un liberalizāciju ar nosacījumu, ka tiek izpildīti nepieciešamie priekšnoteikumi. Mēs iestājamies, ka katras partnervalsts tuvināšanās ES temps ir atkarīgs no tās reformu progresa. 2013. gadā Eiroparlaments ratificēja vīzu atvieglojumu līgumu ar Armēniju. Atzinīgi vērtējama Baltkrievijas interese sākt sarunas ar ES par vīzu atvieglojumu līgumu.

2013. gadā bija vērojama pastiprināta Krievijas negatīvā attieksme pret Austrumu partnerību, aktivizējot centienus paplašināt Muitas savienību. Tieši tādēļ Armēnija atteicās no asociācijas līguma parakstīšanas ar ES un paziņoja par pievienošanos Muitas savienībai. Savukārt Ukraina pieņēma lēmumu atlikt Viļņas samītā plānoto asociācijas līguma parakstīšanu. Latvija turpina uzsvērt, ka Austrumu partnerības valstu eirointegrācijas centieni nav vērsti pret citām valstīm, bet gan veicina drošību, stabilitāti un izaugsmi visā Eiropā. Un tas ir arī Krievijas interesēs. Latvijai ir svarīgi, lai nemainīgi saglabātos ES stingrs atbalsts katras valsts tiesībām pašai izdarīt savu vērtību un politikas izvēli bez trešo pušu spiediena.

2014. gadā Latvija turpinās iestāties par iespējami ātru asociācijas līguma parakstīšanu ar Ukrainu un attiecīgo līgumu parakstīšanu un pagaidu piemērošanu ar Moldovu un Gruziju. Īpaši svarīgi tas ir sakarā ar Latvijas prezidentūru ES Padomē. Viļņas samītā Rīga ir apstiprināta kā nākamā Austrumu partnerības samita norises vieta 2015. gadā. Austrumu partnerības Rīgas samītā varētu, cita starpā, notikt asociācijas līgumu ieviešanas izvērtējums. Latvija turpinās atbalstīt partnervalstu virzību uz vīzu liberalizāciju, kā arī brīvās tirdzniecības telpas izveidi. Pastiprināta uzmanība jāpievērš ES atbalstam valstīm, kuras saskaras ar ārējo spiedienu par savu tuvināšanās politiku ES. Lai saglabātu kopīgo Austrumu partnerības ietvaru, jānostiprina diferenciācijas princips, katrai valstij ļaujot izvēlēties savu ambīciju līmeni attiecībās ar ES. Turpinot līdzšinējo ES pieeju, Latvija kā savas prezidentūras prioritātes Austrumu partnerībā virzīs ekonomisko integrāciju, tieslietu un iekšlietu, jo īpaši pilsoniskās sabiedrības stiprināšanu, kā arī izglītības jomas.

Austrumu partnerības kontekstā 2013. gadā aktualitāti nezaudēja ieilgušie konflikti. Uz Gruzijas administratīvajām robežām ar Dienvidosetiju un Abhāziju Krievija pastiprināja kustības brīvības ierobežojumus. Pārņestras konflikta “5+2” sarunās puses nespēja panākt saturisku progresu. Arī konfliktā par Kalnu Karabahu pušu atšķirīgo nostāju dēļ netika sekmēta pozitīva attīstība. Latvija atbalsta starptautisko vidutāju pūles ilgtspējīgu risinājumu sasniegšanā un mudinās puses meklēt risinājumu esošo sarunu formātos. Mēs turpināsim atbalstīt ES novērošanas misiju Gruzijā ar Iekšlietu ministrijas ekspertiem (šobrīd trīs Latvijas pārstāvji). Svarīgi, lai ieilgušie konflikti nekavētu Austrumu partnerības valstu praktisko tuvināšanos ES, neliekot tehniskus šķēršļus to brīvu personu, preču, pakalpojumu un kapitāla kustībai ar ES.

### ***Latvijas iesaiste ES politikas veidošanā Centrālāzijā***

**Ņemot vērā Latvijas ekspertīzi un labos kontaktus ar reģiona valstīm, Latvija ir viena no līderēm ES politikas veidošanā Centrālāzijā. Latvijas interesēs ir ES aktīvāka iesaiste šajā reģionā, jo tā veicina reģiona valstu lielāku atvērtību tirgus ekonomikai un labai pārvaldībai.**

Turpinot pieaugt Centrālāzijas reģiona ģeopolitiskajai nozīmei, arī ES veido ciešākas attiecības ar šī reģiona valstīm. Reģions ir pievilcīgs savu dabas resursu dēļ, taču vienlaikus saskaras ar būtiskiem drošības izaicinājumiem. ES stratēģija Centrālāzijai ietver sadarbību cilvēktiesību un demokrātijas, ekonomikas, tirdzniecības, investīciju (t.sk. virzība uz PTO), enerģētikas un transporta jomās, ka arī kopējo draudu novēršanā. ES ietvaros Latvija vērš uzmanību arī uz nepieciešamību atbalstīt šā reģiona valstu drošību, kad 2014. gadā mainīsies NATO iesaiste Afganistānā. Tāpat Latvija rosina ES partnerus veidot augsta līmeņa politiskos kontaktus, kam ir būtiska loma attiecību padziļināšanā ar šā reģiona valstīm.

Latvijas iesaiste ES attiecību veidošanā Centrālāzijā iet roku rokā ar Latvijas aktivitātēm citos starptautiskajos formātos, kā arī ar divpusējo sadarbību šajā reģionā. 2013. gadā turpinājās aktīvs dialogs augstākajā politiskajā līmenī, kas sekmēja ciešāku ekonomisko sadarbību. Īpaši dinamiskas bija Latvijas attiecības ar Uzbekistānu, Kazahstānu un Turkmēnistānu. Kazahstāna turpina profilēties kā reģiona līderis un ES sabiedrotais reģionālās sadarbības veicināšanā Centrālāzijā. Kazahstāna saglabājas kā nozīmīgs Latvijas partneris transporta un tranzīta jomā. Uzbekistāna, ņemot vērā tās robežu ar Afganistānu, ir nozīmīgākā partnervalsts tranzītā uz Afganistānu. 2013. gadā turpinājās augsta līmeņa divpusējo vizīšu apmaiņa. Tadžikistānai un Kirgizstānai būtiskāki ir sociālās drošības, veselības un demokrātisko institūciju nostiprināšanas jautājumi, kuros Latvija cenšas sniegt atbalstu. Līdz šim veiksmīga bijusi mūsu robežsardzes un muitas ekspertu iesaiste ES un ANO Attīstības programmas robežu pārvaldības programmas Centrālāzijai BOMCA (*Border Management Program for Central Asia*) projektos. Arī 2014. gadā Latvijas attīstības sadarbības projekti iekļaus Centrālāzijas valstis.

Ņemot vērā iestrādes Centrālāzijā, arī savā prezidentūrā ES Padomē Latvija vēlas fokusēties uz Centrālāziju, īpaši tādās jomās kā robežu drošība, pretterorisma aktivitātes, Centrālāzijas valstu dalība PTO, ekonomisko saišu stiprināšana ar Afganistānu, izglītība, ūdens resursu apsaimniekošana, energoefektivitāte, kā arī pilsoniskās sabiedrības veidošana. 2014. gada laikā plānots konsultēties ar visām reģiona valstīm par prioritātēm Latvijas prezidentūras laikā.

### *Transatlantiskais dialogs: kopīgas vērtības, intereses un iespējas*

**Latvijas interesēs ir ES un ASV ekonomiskās sadarbības attīstīšana tirdzniecības un investīciju jomā, enerģētikas, izglītības un demokrātijas stiprināšanas jomās, kā arī kopīgs darbs trešajās valstīs.**

Attīstot transatlantisko dialogu, jāatzīmē 2013. gadā uzsāktās sarunas par ES – ASV Transatlantiskās **tirdzniecības un investīciju partnerību** (TTIP). To pabeigšanai ir izvirzīti ambiciozi termiņi un vēlme atrisināt problēmas, kas līdz šim kavējušas aktīvāku ekonomisko sadarbību. Latvijai ir svarīgs kvalitatīvs līgums, kas veicinātu arī Latvijas un ASV ekonomiskās sadarbības pieaugumu. TTIP paver iespējas veidot lielāko ekonomiskās sadarbības telpu pasaulē.

2013. gadā panākts būtisks progress ES - Kanādas Visaptverošā ekonomikas un tirdzniecības līguma (CETA) noslēgšanā, kas ir arī Latvijas uzņēmēju interesēs. Līguma parafēšana varētu notikt 2014. gada vasarā, un tas varētu provizoriski stāties spēkā 2015. gada sākumā.

2013. gadā attiecībās starp transatlantiskajiem partneriem aktualizējās informācijas drošības, datu vākšanas un personas datu aizsardzības jautājums. Latvija uzskata, ka risinājumiem šajā jomā ir jābūt balstītiem uz stratēģisko partneru savstarpējo uzticēšanos, vienlaikus saglabājot spēju efektīvi reaģēt uz kopīgiem drošības izaicinājumiem. Svarīgi, lai diskusijas gaitā netiktu vājināta partneru uzticēšanās - darba kārtībā ir daudz kopīgi risināmu jautājumu, tostarp tirdzniecības un investīciju partnerības izstrāde, cīņa pret globālo terorismu, sadarbība krīžu pārvarēšanā u.c.

### *Latvijas atbalsts Eiropas Savienības paplašināšanās procesam*

**Latvija atbalsta ES paplašināšanos, jo tā atbilst mērķim veidot Eiropā iespējami plašāku miera un izaugsmes zonu. Dalība ES ir labākais veids valstu stabilitātes, ekonomiskās izaugsmes un konkurētspējas veicināšanai.**

Apliecinājums paplašināšanās politikas veiksmi ir Horvātijas pievienošanās ES 2013. gadā. Kā ES dalībvalsts, Latvija piedalās pievienošanās sarunās ar ES kandidātvalstīm. Mēs turpinām atbalstīt Rietumbalkānu valstu un Turcijas eiropintegrācijas procesu, balstoties uz individuālu pieeju un ES kritēriju izpildi. Panāktā Kosovas-Serbijas politiskā vienošanās būtiski pavirzījusi abu valstu integrāciju ES. 2013. gada jūnijā Eiropadome nolēma sākt pievienošanās sarunas ar Serbiju un sarunas par Stabilizācijas un asociācijas nolīgumu ar Kosovu. Latvija atbalstīja Bosnijas un Hercegovinas ES perspektīvu. Lai gan Īslandes iestāšanās sarunas jau bija noslēguma fāzē, jaunā valdība nolēma tās apturēt. Latvija respektē Īslandes lēmumu, tomēr cer, ka tā pievienosies ES.

2014. gadā Latvija turpinās iesaistīties ES pievienošanās sarunās ar Melnkalni un Turciju, kā arī piedalīsies Eiropas Komisijas gatavoto skrīninga (caurskatīšanas) ziņojumu par Serbiju izvērtēšanā. Melnkalnes pievienošanās process līdz šim bijis sekmīgs, jau sarunu sākumā skatot sarežģītākās sadaļas tieslietu un iekšlietu jomā.

Latvija atbalsta sadaļas „Reģionālā politika” atvēršanu sarunās ar Turciju, kas ļāvis izkustināt strupceļā nonākušās pievienošanās sarunas ar to. Arī sarunu uzsākšana sadaļās tieslietu un iekšlietu jomā dotu impulsu Turcijas eiropintegrācijas procesam.

### *Latvijas intereses: ES vienota pieeja attiecībās ar Krieviju*

**ES-Krievijas attiecībās ir būtiski īstenot līdzsvarotu sadarbību visos aktuālajos dienas kārtības jautājumos.** Latvija ir ieinteresēta vienotā ES pieejā Krievijai. Mūsu

valstij svarīgi jautājumi ir ES-Krievijas jaunā ietvara līguma izstrāde, Modernizācijas partnerība, enerģētika (3.enerģētikas paketes prasību pārņemšana un ieviešana), Krievijas PTO saistību izpilde. Attiecībā uz vīzu dialogu ar Krieviju, kas paredz eventuālu bezvīzu režīma ieviešanu starp ES un Krieviju, Latvija šādu perspektīvu atbalsta ar nosacījumu, ka tiek izpildīti nepieciešamie priekšnoteikumi. Vienlaikus šis jautājums nevar tikt skatīts atrauti no ES-Krievijas attiecību vispārējā konteksta.

2013. gadā ES-Krievijas stratēģiskās partnerības ietvaros tika uzturēts dialogs visos regulārajos formātos. Diemžēl būtisks progress aktuālo jautājumu risināšanā netika panākts. Krievijas saasinātā reakcija uz Austrumu partnerības attīstību un tās sankcijas pret ES prezidējošo valsti Lietuvu ietekmēja ES-Krievijas attiecību vispārējo gaisotni. ES bažas raisīja arī politiskās tendences Krievijā, kur tika pieņemti vairāki demokrātisko brīvību ierobežojoši lēmumi, kas negatīvi ietekmēja likuma varas un pilsoniskās sabiedrības funkcionēšanu. Kavējoties sarunu pozīciju pārstrādei Krievijas pusē, netika atjaunotas sarunas par ES-Krievijas jauno līgumu. Aktualitāti saglabāja arī jautājums par Krievijas PTO saistību pilnīgu izpildi. 2013. gadā noslēdzās savstarpējie izpētes pasākumi vīzu dialoga kopīgo soļu dokumenta ietvaros.

2014. gadā Latvija turpinās uzturēt prasību par vienotu ES pieeju attiecībās ar Krieviju. Tuvojoties savai prezidentūrai ES Padomē, Latvija būs atvērta viedokļu apmaiņai ar Krieviju par ES-Krievijas attiecību aktuālajām un prioritārajām tēmām, lai veicinātu ES-Krievijas sadarbību.

#### ***Atbalsts ES centieniem situācijas stabilizācijai Ziemeļāfrikā un Tuvajos Austrumos***

Notikumu attīstība Ziemeļāfrikā un Tuvajos Austrumos 2013. gadā atstāja negatīvas sekas uz drošības situāciju reģionā. Konflikti izraisa plašāku reģionālu destabilizāciju, masu iznīcināšanas ieroču izplatības draudus, bēgļu un patvēruma meklētāju skaita pieaugumu, terorisma izplatību. Tāpēc Latvijas interesēs ir konfliktu novēršana un izbeigšana šajā reģionā. Tomēr prognozējams, ka šā reģiona problēmas pārskatāmā nākotnē saglabāsies ES un līdz ar to arī Latvijas ārpolitikas darba kārtībā.

2013. gadā turpināja padziļināties krīze Sīrijā, pāraugot par konfliktu, kas negatīvi ietekmēja drošības situāciju visā reģionā. Latvija iesaistījās starptautiskās sabiedrības centienos rast konflikta risinājumu, atbalstot pieeju, ka vienīgais noturīgais risinājums ir rodams politiskā ceļā. Turpinoties vardarbībai un humānajai krīzei, Latvija finansiāli atbalstīja reģiona vajadzības, veicot 50 000 EUR iemaksas ANO palīdzības fondā, kas sniedz atbalstu Sīrijas bēgļiem. Tāpat Latvija atbalstīja ANO ekspertu misijas darbu Sīrijā ar 50 000 EUR iemaksām Ķīmisko ieroču aizlieguma organizācijas trasta fondā. Sīrijas gadījums vēlreiz apliecina nepieciešamību reformēt ANO Drošības padomes darba metodes. Arī 2014. gadā Latvija turpinās atbalstīt starptautiskās sabiedrības centienus Sīrijas ķīmisko ieroču iznīcināšanā un humānās situācijas stabilizācijā, kā arī veicinot krīzes politisku risinājumu.

2013. gadā atsākās Tuvo Austrumu miera sarunas, kurām būtu jānoslēdzas 2014. gada aprīlī. Latvija kā ES dalībvalsts atbalsta līdzsvarotu pieeju Tuvo Austrumu miera procesam, paužot atbalstu divu valstu risinājumam, kas panākams tiešo sarunu ceļā, ievērojot pušu intereses. Ir svarīgi, lai atsāktās sarunas dotu ilgi gaidītos rezultātus – divu valstu izveidi, kas dzīvotu līdzās mierā un drošībā.

Pēc Irānas valdības maiņas 2013. gadā, tās pieeja kodoljautājuma risinājumam ir kļuvusi konstruktīvāka. 24. novembrī Ženēvā panākto E3+3 valstu un Irānas vienošanos par kopīgo rīcības plānu Irānas kodolprogrammas jautājumā atzinīgi novērtēja arī Latvija, atzīmējot, ka vienošanās ir nozīmīgs solis ceļā uz jautājuma

risinājumu diplomātiskā un pārskatāmā veidā, kā arī mazinās politisko spriedzi reģionā. Vienlaikus, kā nākamai prezidentūrai ES Padomē Latvijai ir būtiski meklēt saskares punktus ar Irānu.

Latvija turpina sniegt atbalstu ES misijās krīžu reģionos. 2013. gadā Latvija nosūtīja divus instruktorus uz ES militārās apmācības misiju Mali, kā arī turpināja dalību ES jūras spēku operācijā Somālijas piekrastē, kur šobrīd atrodas divi Latvijas pārstāvji.

### **Sadarbība ar stratēģiskajiem partneriem ES ietvaros**

**Latvijas prioritāšu virzībā Eiropas Savienībā izšķirošs ir partneru atbalsts. Latvijas tuvākie sabiedrotie nemainīgi ir Baltijas un Ziemeļvalstis – Igaunija, Lietuva, Dānija, Somija un Zviedrija, Vācija, kā arī Višegradas valstis – Čehija, Slovākija, Ungārija un Polija.**

Konsultācijas, informācijas viedokļu apmaiņa, pozīciju koordinēšana un saskaņošana ar līdzīgi domājošām valstīm dažādos līmeņos ļauj Latvijai veiksmīgāk aizstāvēt savas intereses ES. Latvija aktīvi izmantojusi dažādus konsultāciju formātus, īpaši – trīs Baltijas valstu, kā arī Baltijas un Ziemeļvalstu ietvaros. Tie palīdzējuši dalīties ekspertīzē, definēt prioritātes un efektīvāk tās virzīt ES. Attiecībās ar Baltijas valstīm būtiska joprojām ir vienotu risinājumu identifikācija reģiona valstu enerģētikas drošības stiprināšanai. Baltijas un Ziemeļvalstu (NB8) ārlietu ministru neformālās tikšanās ļauj kopīgi pozicionēties aktuālajos ES jautājumos. 2014. gada NB8 prezidējošās valsts Igaunijas prioritātes ir kibernetikas drošība, Austrumu partnerība, enerģētikas jautājumi un drošība. Latvija stingri atbalsta ciešāku reģionālo sadarbību šajās jomās. 2014. gadā minētie jautājumi būs ne vien NB8 ministru dienas kārtībā, bet tiks apspriesti arī NB8 un Višegradas valstu (NB8+V4) ārlietu ministru līmenī.

Vācija, viena no ES galvenajām un ietekmīgākajām dalībvalstīm, ir nozīmīgs Latvijas stratēģiskais partneris gan ES, gan divpusējā līmenī. 2013. gadā Latvijas attiecības ar Vāciju attīstījās īpaši dinamiski. Abpusēji svarīgākais bija jautājums par Latvijas pievienošanos eirozonai. Vācijas atbalsts Latvijas dalībai eirozonā bija izšķirošs, savukārt Latvija, izpildot Māstrihtas kritērijus, ļāva uzturēt ticību eiro kā veiksmes stāstam, tādējādi apstiprinot arī Vācijas taupības un izaugsmes politikas pareizību. Vācija bija svarīgākais Latvijas atbalstītājs 2013. gada lēmumos sarunām par Latvijas pievienošanos OECD. Paralēli intensīvajam politiskajam dialogam un ekonomiskajai sadarbībai, Latviju īpaši interesē arī Vācijas pieredze duālajā profesionālajā izglītībā, kas ir darba tirgus izaugsmes faktors. 2014. gadā Latvija no savas puses sekmēs intensīvu dialogu ar Vāciju gan starptautiskās dienas kārtības jautājumos, gan arī par ES aktuālajiem tematiem, t.sk. par eirozonas pārvaldību un eirozonas ekonomisko un monetāro pārvaldību. Divpusējā līmenī Latvijai prioritāra sadarbības joma ar Vāciju joprojām būs profesionālā izglītība.

Aktīvi attīstījās arī Latvijas attiecības ar Poliju – vienu no nozīmīgākajām Baltijas reģiona partnervalstīm, ar kuru Latviju vieno kopīgas intereses par reģiona enerģētikas, transporta, drošības politikas, Austrumu partnerības jautājumiem. Līdztekus ES un reģiona dienaskārtības jautājumiem, pastiprināta uzmanība tiek pievērsta ekonomiskajai sadarbībai starp abu valstu reģioniem (Latvijā īpaši aktīva ir Latgale). Arī 2014. gadā turpināsies ekonomiskās sadarbības padziļināšana, tostarp enerģētikas un transporta jomā. Tāpat turpināsies sadarbība Baltijas reģionam svarīgajos drošības politikas un ES jautājumos, kā īpaši nozīmīgu izceļot atbalstu Austrumu partnerības attīstībai, kur Latvija un Polija ir cieši sabiedrotie.

2013. gadā aktīvi turpinājās Latvijas iesaiste daudzpusējos sadarbības formātos. Februārī Rīgā notika trešais Ziemeļu nākotnes forums - Apvienotās Karalistes, Baltijas un Ziemeļvalstu neformālais samits, kurš deva iespēju šo valstu valdību vadītājiem, ekspertiem, pētniekiem un NVO pārstāvjiem spriest par Eiropas nākotnei aktuāliem jautājumiem - zaļās ekonomikas konkurētspēju un digitālās plaisas pārvarēšanu. Forums Somijā 2014. gadā turpinās sniegt idejas Eiropas attīstībai.

Baltijas un Beniluksa valstu (3+3) ārlietu ministru konsultāciju formāts 2013. gadā Rīgā notika ar Moldovas ārlietu ministres līdzdalību. Šādi Latvija sekmēja Beniluksa valstu izpratni par Austrumu partnerības reģionu. Arī Austrumu partnerības draugu valstu regulārās tikšanās politisko direktoru un īpašo uzdevumu vēstnieku līmenī ir vērtīgs politisko konsultāciju formāts.

2014. gadā tiks turpinātas regulāras konsultācijas ar Latvijas partnervalstīm Eiropā gan augstākajā politiskajā, gan ekspertu līmenī, īpašu uzmanību tradicionāli pievēršot Latvijas stratēģiskajiem partneriem reģionā. Mēs kopīgi strādāsim ar saviem partneriem Latvijas prezidentūras prioritāšu ES Padomē īstenošanā, kā arī drošības stiprināšanā Baltijas jūras reģionā.

### **Latvijas attīstības sadarbības stiprināšana**

**Attīstības sadarbība ir nozīmīgs ārpolitikas instruments, kurš Latvijai ir īpaši aktuāls tās ārpolitikas prioritāšu reģionos - Austrumu partnerības un Centrālāzijas valstīs.** Īstenojot mērķtiecīgu attīstības sadarbības politiku, tiek sniegts ieguldījums šo valstu reformu un demokratizācijas procesā, kā arī sekmēta Latvijas sadarbība pilsoniskā, ekonomiskā un politiskā jomā. Latvijai ir unikālas priekšrocības sadarbībai ar šīm valstīm (atpazīstamība, pozitīvais tēls, reformu pieredze, valodu prasmes), kas attīstības sadarbības instrumentu var padarīt īpaši efektīvu. Ne mazāk svarīgi, ka, stiprinot savas divpusējā donora pozīcijas, Latvijas nostāja iegūst lielāku ticamību arī ES ārpolitikas veidošanā tai svarīgos jautājumos.

2013. gadā finansējums divpusējās attīstības sadarbības īstenošanai bija 71 500 EUR, kurš tika izlietots jau aizsāktiem projektiem tieslietu un reģionālās attīstības jomās Moldovā un Afganistānā, kā arī līdzfinansējumam Latvijas nevalstisko organizāciju projektiem. 2014. gadā ir panākts trīskāršs divpusējās attīstības finansējuma pieaugums (213 800 EUR). 2014. gadā tiks turpināti jau aizsāktie projekti tieslietu un reģionālās attīstības jomās Moldovā, kā arī Afganistānas dzelzceļa un citu loģistikas speciālistu apmācība. Plānots turpināt līdzšinējo praksi nodrošināt līdzfinansējumu Latvijas nevalstiskajām organizācijām (NVO), radot tām iespēju apgūt apjomīgākus Eiropas Komisijas un citu donoru finansētus projektus, kā arī kļūt par partneriem daudzpusējos projektos. Finansējuma pieaugums arī ļaus atgriezties pie pirmskrīzes laikā īstenotās prakses – izsludināt grantu projektu konkursu, radot iespēju Latvijas NVO, valsts iestādēm, pašvaldībām, privātajam sektoram un sociālajiem partneriem īstenot projektus Latvijai prioritārajās Austrumu partnerības un Centrālāzijas valstīs.

Ar mērķi palielināt Latvijas sniegtās palīdzības efektivitāti, sadarbība tiks fokusēta uz partnervalstīm, sniedzot atbalstu jomās, kurās ir pieprasījums pēc Latvijas ekspertīzes – galvenokārt valsts pārvaldes reformās, ekonomiskās attīstības veicināšanai, sociālajā jomā, kā arī spēcīgas pilsoniskās sabiedrības attīstībai un izglītībai.

Turpināsies gatavošanās 2015. gada Eiropas tematiskajam gadam, kuru ES veltīs attīstības sadarbībai. Iniciatīva šo gadu veltīt attīstības sadarbības tēmai nāca no Latvijas NVO - Eiropas kustības Latvijā un Latvijas platformas attīstības sadarbībai (LAPAS).

Līdz šim Latvijas nevalstiskās organizācijas ir pierādījušas spēju realizēt projektus, kuru mērķi atbilst attīstības sadarbības būtībai, iegūstot Eiropas Komisijas un citu nozīmīgu donoru finansējumu Austrumu partnerības un Centrālāzijas valstīs. NVO izveidojies ekspertu un zināšanu potenciāls, kuru atbalstot, attīstības sadarbība kā Latvijas ārpolitikas instruments tiek īstenota efektīvāk.

2014. gadā viens no ārpolitikas uzdevumiem attīstības sadarbības jomā būs iesaistīties starptautiskās diskusijās par ANO attīstības politikas ietvaru pēc 2015. gada. Diskusijas turpināsies visu 2015. gadu, kas sakrīt ar Latvijas prezidentūras laiku ES Padomē. ES kā pasaules lielākajai palīdzības sniedzējai ir nozīmīga loma, un Latvija savas prezidentūras laikā vadīs ES pozīcijas izstrādes gaitu. Šajā kontekstā svarīga bija 2013. gada jūnijā LAPAS ar Ārlietu ministrijas atbalstu organizētā augsta līmeņa starptautiska diskusija par ES jauno dalībvalstu ieguldījumu ANO attīstības politikas ietvara pēc 2015. gada veidošanā, piedaloties arī ES attīstības komisāram.

### **Gatavošanās Latvijas prezidentūrai ES Padomē**

**Latvijas prezidentūra ES Padomē būs galvenais Latvijas valsts pārvaldes un īpaši ārlietu dienesta izaicinājums nākamo 18 mēnešu laikā. 2014. gads būs izšķirošs prezidentūras sagatavošanā, jo būs jāpabeidz gan prezidentūras saturiskā, gan arī administratīvā sagatavošana. Gatavojoties Austrumu partnerības Rīgas samitam, Latvija kopā ar partneriem definēs darbības virzienus līdzšinējās Austrumu partnerības politikas un iniciatīvu ietvaros.**

2015. gada pirmajā pusē Latvija pirmo reizi būs ES Padomes prezidējošā valsts. Jau ar 2014. gada jūliju Latvija kopā ar Itāliju un Luksemburgu veidos trio prezidentūru. Prezidentūras sešu mēnešu periods sniedz līdz šim nebijušas iespējas Latvijai. Latvija būs vadošā valsts ES dienas kārtības noteikšanā, kas ļaus, sadarbībā ar pārējām dalībvalstīm un ES institūcijām, aktualizēt un attīstīt mums svarīgus akcentus ES iekšējā un ārējā politikā. Prezidentūra Latvijai nodrošinās starptautisku redzamību un atpazīstamību. Jau šobrīd, gatavojoties prezidentūrai, jūtama Latvijas lomas palielināšanās ES un starptautiskā kontekstā. Tāpat iegūtā valsts pārvaldes pieredze ļaus labāk aizstāvēt Latvijas intereses starptautiskajā vidē arī pēc prezidentūras beigām, līdz ar to nodrošinot atdevi šobrīd ieguldītajos cilvēkresursos.

Diskusijās par Latvijas prezidentūras programmu definēts prezidentūras vadmotīvs - *iesaiste, izaugsme un ilgtspēja*, kas ietver ES un Latvijai svarīgas vērtības. Plānojot un vadot prezidentūru, tiks nodrošināta sabiedrības līdzdalība. Ņemot vērā ES darba kārtību 2015. gadā, jau tagad iezīmējas vairākas tēmas, kas varētu būt svarīgas Latvijas prezidentūras laikā. Svarīgākās tēmas ir šādas:

#### **1) Konkurētspējīga ES kā pamats izaugsmei un cilvēku dzīves kvalitātes uzlabošanai**

Latvija aktīvi iesaistīsies ES izaugsmes un nodarbinātības stratēģijas īstenošanā, veicot pasākumus ES konkurētspējas celšanai, kā arī izstrādājot *ceļa karti* Eiropas semestra koordinācijai Latvijas prezidentūrā. Mūsu prioritāte būs uzņēmējdarbības vides uzlabošana, t.sk., atbalsts mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, kvalitatīvu darbavietu izveidei, pakalpojumu un izglītības pieejamībai, kā arī ārējās konkurētspējas sekmēšana. Latvija organizēs ES-Āzijas valstu izglītības ministru konferenci.

#### **2) Informācijas sabiedrības stiprināšana**

Latvijas prioritāte būs ES rīcība digitālās plaisas mazināšanā un informētas sabiedrības veidošanā. Latvija ir apsteigusi daudzas ES dalībvalstis informācijas

tehnoloģiju un digitālo risinājumu jomā. 2014. gadā turpināsies ES dalībvalstu diskusija par digitālās ekonomikas potenciāla izmantošanu, lai celtu ES konkurētspēju iepretim Ziemeļamerikai un Āzijas valstīm. Latvija piedalīsies ES politiku izstrādē, aktualizējot ES vienotā digitālā tirgus izveidi, e-pārvaldību un iedzīvotāju e-prasmju uzlabošanu, kā arī informācijas drošību digitālajā vidē un interneta brīvības jautājumus. Prezidentūras laikā Latvija izmantos iespēju prezentēt savus sasniegumus, tostarp e-pārvaldes risinājumus un e-platformas pilsoniskās līdzdalības veicināšanai.

### 3) ES lomas stiprināšana globālajā mērogā, labklājības un drošības telpas veidošana Eiropas Savienības kaimiņu reģionos

Latvijas prezidentūras laikā šā virziena ietvaros īpaša uzmanība tiks pievērsta Eiropas kaimiņattiecībām, jau 2014. gadā aktīvi īstenojot līdzšinējās politikas un iniciatīvas Austrumu partnerības un Centrālāzijas valstīs gan attiecībā uz ekonomisko dimensiju, gan stiprinot demokrātiskos un drošības procesus. Latvija turpinās iestāties par transatlantisko saišu stiprināšanu, īpaši uzsverot ES un ASV Tirdzniecības un investīciju partnerības līguma sagatavošanu, kā arī ES stratēģisko partnerību ietvaros, veicinot sadarbību ar Brazīliju, Japānu, Krieviju, Indiju un Ķīnu. Svarīgi nodrošināt ES brīvās tirdzniecības līgumu ar Brazīliju (Mercosur sarunu ietvaros), Japānu un Indiju, kā arī investīciju līguma sarunu ar Ķīnu sekmīgu virzību. Prezidentūras laikā Latvija pārstāvēs ES Padomi starptautiskajās organizācijās, t.sk. ANO diskusijās par klimata pārmaiņu novēršanas mehānismu pēc Kioto protokola darbības beigām. Lai šīs prioritātes īstenošana būtu sekmīga, Latvija cieši sadarbosies ar Eiropas Ārējās darbības dienestu, Eiropas Komisiju un starptautiskajiem partneriem.

Ņemot vērā minētās tēmas, 2014.g. rudenī tiks prezentētas Latvijas prezidentūras ES Padomē prioritātes. Tās tiks gatavotas sadarbībā ar prezidentūras trio un ES institūcijām.

Ikvienā no trim prioritārajiem virzieniem plānots integrēt ar diasporas politiku saistītus jautājumus. Aktuāla šajā kontekstā ir nodarbinātība, proti, jaunu un kvalitatīvu darbavietu izveidošana. Vienlaikus jānodrošina pilnīga aizsardzība dalībvalstu pilsoņiem, kuri pārvietojas, dzīvo un strādā citā ES dalībvalstī.

2013. gadā tika iezīmēta konceptuāla pieeja Latvijā notiekošajiem prezidentūras pasākumiem. Tie būs Austrumu partnerības Rīgas samits, piektā ES un Āzijas valstu izglītības ministru tikšanās un Baltijas jūras reģiona stratēģijas forums. Tāpat, Latvijas valsts institūcijas un nevalstiskās organizācijas ir paudušas interesi organizēt Digitālās programmas Eiropai asambleju, Eiropas standartizācijas konferenci, Pasaules preses brīvības dienu un e-veselības konferenci, kā arī ar Austrumu partnerības samitu saistītus pasākumus, tostarp biznesa forumu. 2014. gadā notiks aktīvs informatīvais un skaidrojošais darbs atbalstam šo pasākumu rīkošanai Latvijā.

Lai prezidentūras laikā vadītu vairāk nekā pusotru tūkstoši darba grupu pasākumu Briselē un Luksemburgā, kā arī aptuveni 200 pasākumus Latvijā, 2013. gadā ir veikti priekšdarbi, sagatavojot Latvijas valsts pārvaldi. Ir palielināts Latvijas Republikas Pastāvīgās pārstāvniecības ES personāls un tiek piedāvāta plaša mācību programma ap 1000 prezidentūras nodrošināšanā iesaistītajām amatpersonām. Lai popularizētu Latviju un tās sasniegumus, tiek veidots daudzveidīgs kultūras pasākumu piedāvājums gan Latvijas viesiem, gan ārvalstīs.

2014. gada 1. jūlijā prezidējošās valsts pienākumus uzņemsies Latvijas trio partnere Itālija. 2014. gada jūnijā apstiprināšanai ES Vispārējo lietu padomē tiks nodota trio prezidentūras darba programma. Latvijas amatpersonas jau Itālijas prezidentūras laikā

piedalīsies trīspusējās sarunās (trialogos) ar Eiropas Komisiju un Eiropas Parlamentu, lai nodrošinātu jautājumu virzības pēctecību Latvijas prezidentūras laikā.

2014. gada maijā notiks Eiropas Parlamenta vēlēšanas, kam sekos izmaiņas Eiropas Komisijas sastāvā un ES institūciju augsto amatpersonu posteņos. Tas ietekmēs ES dienas kārtību, priekšplānā izvirzot debates par ES līdzšinējiem sasniegumiem un vēlamo rīcību, cenšoties panākt pilsoņu atbalstu ES politikām. Latvijai ir jābūt gatavai vadīt ES Padomes darbu jauna cikla sākumā, ja nepieciešams, pielāgojot prezidentūras darba programmu iepriekš neplānotām iniciatīvām.

#### **4. DROŠĪBA UN TRANSATLANTISKĀS ATTIECĪBAS**

##### **Politiskais dialogs un sadarbība ar ASV**

**Latvijas interesēs ir turpināt attīstīt ciešu dialogu, t.sk. drošības politikas jomā ar ASV un veicināt ASV nemainīgu iesaisti Eiropas drošībā.**

Amerikas Savienotās Valstis ir un paliek Latvijas ciešākais sabiedrotais un drošības garants. 2013. gadā ASV turpināja pievērst pastiprinātu uzmanību Āzijas un Klusā okeāna reģionam. Vienlaikus ASV arī apliecināja nemainīgu iesaisti Eiropā un Baltijas reģionā. Trīs Baltijas valstu prezidentu tikšanās ar ASV prezidentu Baraku Obamu Vašingtonā 2013. gada augustā parādīja, ka visas puses ir cieši sabiedrotie, kas kopīgi strādā miera un stabilitātes nodrošināšanā reģionā. Puses vienojās padziļināt stratēģisko sadarbību, paplašināt tirdzniecības saites, kopīgi risināt globālos drošības izaicinājumus, kā arī veicināt demokrātiju pasaulē. Baltijas valstu un ASV prezidenti arī vienojās veidot ciešāku sadarbību kiberdrošībā. ASV puse ir paudusi gatavību iesaistīties Baltijas valstu iniciatīvās kiberdrošības stiprināšanā, t.sk. kiberdrošībai kritiskajā infrastruktūrā tautsaimniecībai svarīgajās nozarēs (enerģētika, transports). Šis atbalsts ir Latvijai būtisks, jo sekmēs kiberdrošības spēju attīstīšanu gan nacionāli, gan reģionāli. 2014. gadā Latvija turpinās aktīvi piedalīties sadarbībā kiberdrošības jautājumos ar ASV iesaisti.

2014. gadā Latvija sekmēs augsta līmeņa politiskā dialoga uzturēšanu ar ASV, t.sk. plānojot valsts amatpersonu vizītes ar politisku un ekonomisku dimensiju. Papildus augsta līmeņa dialogam, svarīgs ir politisko konsultāciju t.s. E-PINE formāts starp ASV, Baltijas un Ziemeļvalstīm, kas ir sadarbības ideju ģenerators. Latvijai arī ir būtiski turpināt kopīgos attīstības sadarbības projektus ar ASV trešajās valstīs. Balstoties uz noslēgto Latvijas-ASV memorandu, mūsu valsts turpinās sniegt atbalstu Moldovas tieslietu sistēmas reformai. Kopīgi ar ASV pusi Latvija sekmēs projekta uzsākšanu Uzbekistānas muitas darbinieku apmācībā. 2014. gadā Ārlietu ministrija turpinās atbalstīt Latvijas un ASV militāro sadarbību, kas ir svarīga mūsu bruņoto spēku spēju stiprināšanai, kā arī praktisko sadarbību starp Latvijas NBS un Mičiganas nacionālo gvardi. Latvijai ir svarīgs augsta līmeņa stratēģiskais dialogs ar ASV, jo vienlīdz atbildīgi raugāties uz savām kolektīvās aizsardzības saistībām.

##### **Latvijas atbalsts noturīgai stabilitātei Afganistānā un Centrālāzijā**

**Latvijas interesēs ir turpināt atbalstīt starptautiskos centienus Afganistānā.** Starptautisko organizāciju dienas kārtības svarīgs jautājums ir drošība un noturīga stabilitāte Afganistānā. Starptautiskā drošības atbalsta spēku militārā misija (ISAF) Afganistānā pildīs pienākumus līdz 2014. gada beigām. 2013. gadā Latvija turpināja dalību ISAF misijā, kas ir ilgākā un nozīmīgākā militārā operācija, kurā kopš neatkarības atjaunošanas ir iesaistījusies mūsu valsts. 2013. gadā Afganistānā pastāvīgi atradās aptuveni 150 Latvijas karavīru, un, sākot ar janvāri, skaitliski

lielākais Latvijas kontingents piedalās pārejas atbalsta vienībā Afganistānas ziemeļos Mazarēšarīfā kopā ar Norvēģiju, Somiju un Zviedriju. 2013. gada oktobrī Saeima saskaņā ar ANO Drošības padomes rezolūciju nolēma pagarināt Latvijas Nacionālo bruņoto spēku mandātu dalībai militārajā misijā Afganistānā līdz 2014. gada beigām. Piedaloties misijā, Latvija ne vien sniedz ieguldījumu NATO bloka kolektīvajā drošībā, bet arī vairo Latvijas bruņoto spēku pieredzi un kaujas spēju. Latvijas dalība ISAF misijā ir ieguldījums drošības situācijas uzlabošanā un tālākā stabilizācijā Afganistānā un plašākā reģionā, kas ir īpaši aktuāli, tuvojoties paredzētajai ISAF misijas slēgšanai 2014. gada beigās.

ISAF misijas kontekstā 2013. gadā Latvija turpināja pildīt vadošās NATO valsts lomu Starptautisko drošības atbalsta spēku kravu plūsmā Afganistānas virzienā, izmantojot Ziemeļu apgādes tīklu. Projekts ir ne tikai Latvijas ieguldījums NATO misijā, bet arī Latvijas tautsaimniecības izaugsmē: daļa no precēm, ko transportē uz Afganistānu, tiek iegādātas no Latvijas uzņēmējiem, bet kravas tiek apkalpotas, izmantojot Latvijas transporta infrastruktūru – ostas, lidostu, dzelzceļu, autotransportu un servisa pakalpojumus. Kopš 2009. gada šajā maršrutā caur Latviju nosūtīti vairāk nekā 100 000 konteineru. Šajā procesā svarīga loma ir Rīgas starptautiskajai lidostai, kas tiek izmantota gan kravu virzībā uz Afganistānu, gan no tās, nodrošinot ievērojamu lidostā apkalpoto kravu pieaugumu (70% pieaugums 2013.g. salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu). Afganistānas kravu tranzītā atbalstu ir sniegusi Latvijas vēstniecība Kazahstānā, kas 2013. gadā sāka pildīt NATO kontaktpunkta vēstniecības funkcijas, kā arī vēstniecība Uzbekistānā, kurā darbojas Latvijas iecelts NATO/ISAF tranzīta sakaru virsnieks. Šis darbs tiks aktīvi turpināts, jo jautājuma aktualitāte, ņemot vērā ar ISAF misijas izvešanu saistītos pasākumus līdz 2014. gada beigām, nemazināsies.

Vienlaikus notiek aktīvs politiskais un praktiskais darbs, plānojot iespējamo Afganistānas nacionālo drošības spēku atbalsta misiju pēc 2014. gada, līdz ar to joprojām sniedzot starptautisko ieguldījumu drošības un stabilitātes veicināšanā Afganistānā. Kopā ar NATO partneriem, pildot NATO Čikāgas samita lēmumu par atbalstu Afganistānas drošības spēku uzturēšanā arī pēc 2014. gada, Latvija ir skaidri apliecinājusi gatavību sniegt atbalstu šiem starptautiskajiem centieniem. Plānojot iespējamo iesaisti, Latvija cieši sadarbojas ar NATO un citiem potenciālajiem sadarbības partneriem. Aktīvs iespējamās jaunās misijas plānošanas darbs notiks visu 2014. gadu, ņemot vērā to, ka būtiski mainīsies misijas pamatelementi un uzdevumi.

Reizē ar ISAF darbības beigām ir svarīgi nodrošināt starptautiskās sabiedrības ilglaicīgu iesaisti plašākā reģionā, t.sk. Centrālāzijas valstīs, veicinot to stabilitāti. Piemēram, reaģējot uz kopīgiem drošības izaicinājumiem, kurus rada narkotiku nelegālā izplatība, Latvija atbalstīja Afganistānas un Centrālāzijas valstu dienestu narkotiku apkarošanas spēju attīstību, arī 2013. gadā veicot iemaksas NATO-Krievijas padomes narkotiku apkarošanas apmācības projekta fonda budžetā 30 000 ASV dolāru apmērā. ES Policijas misijā Afganistānā piedalās trīs Latvijas pārstāvji.

### **NATO sadarbības un reģionālās klātbūtnes stiprināšana**

2013. gadā Latvija turpināja centienus veicināt NATO klātbūtni Baltijas reģionā. NATO īstenoja Baltijas gaisa patrulēšanas misiju. Baltijas reģionā, tostarp, Latvijā novembrī notika NATO militārās mācības *Steadfast Jazz 2013*. Mācību mērķis bija demonstrēt NATO spējas un gatavību risināt visa veida krīzes. Mācībās tika pārbaudīta un stiprināta NATO reaģēšanas spēku gatavība un savietojamība. Tajās piedalījās ap 6000 dalībnieku no NATO dalībvalstīm un partnervalstīm, tai skaitā Ukrainas, Zviedrijas un Somijas. Daļa dalībnieku darbojās Latvijā, Ādažu bāzē.

Vairākas partnervalstis, tai skaitā Krievija, Baltkrievija, Centrālāzijas reģiona un citas valstis, nosūtīja novērotājus uz mācībām. Militārās mācības Baltijas reģionā ir būtisks elements Latvijas aizsardzības spēju stiprināšanā. Laikā, kad samazinās NATO iesaiste starptautiskajās operācijās, šādu un līdzīgu mācību nozīme NATO dalībvalstu bruņoto spēku gatavībā un spējās nākotnē pieaugs.

Līdz ar Saeimas apstiprināto Valsts aizsardzības koncepciju Latvija ir apņēmusies pakāpeniski līdz 2020. gadam palielināt aizsardzības izdevumus līdz 2% no iekšzemes kopprodukta. Tas ir skaidrs apliecinājums, ka rūpes par valsts aizsardzību un drošību Latvijai ir prioritāras. Jau pērn ārlietu ministra ikgadējā ziņojumā tika norādīts, ka ir svarīgi šo apņemšanos pildīt. Latvija nedrīkst savu drošību uzskatīt par pašsaprotamu. Runa nav tikai par pašiem sev un sabiedrotajiem doto solījumu pildīšanu. Vienīgi ar adekvātu finansējumu varēsim saglabāt un attīstīt valsts aizsardzības spējas.

2013. gadā savu nozīmi nezaudēja arī jautājumi, kas skar Latvijai pietuvināto ģeogrāfisko telpu. Latvija ir ieinteresēta, lai tās kaimiņvalstis būtu orientētas uz sadarbību un drošas starptautiskās vides veidošanu. Runājot par drošību mūsu reģionā, jāuzsver 2013. gadā notikušās Krievijas un Baltkrievijas militārās mācības *Zapad 2013*. Jauna militārā infrastruktūra un pēdējos gados lielākās mācības pie Latvijas robežām, kā arī kara aviācijas lidojumi neskaidru uzdevumu veikšanai gar robežām (ar īpašu intensitāti mācību laikā) rada bažas un negatīvi ietekmē savstarpējās uzticēšanās gaisotni un drošību reģionā. Latvija turpina uzsvērt nepieciešamību nodrošināt iespējami lielu pārskatāmību par militārajām aktivitātēm pie Latvijas robežas. Savstarpēja sapratne veicinātu arī uzticamību un pozitīvāku drošības klimatu reģionā. Latvija novērtē jau paveikto – divpusēji un daudzpusēji labās iestrādes novērotāju apmaiņā. Piemēram, Latvija atbalstīja Krievijas un Baltkrievijas novērotāju aicināšanu uz *Steadfast Jazz 2013* mācībām. Šāda novērotāju apmaiņa apliecina pārskatāmības īstenošanu praksē, ko plānojam atbalstīt arī turpmāk.

2013. gadā Latvija turpināja īstenot centienus ar mērķi stiprināt reģionālo un starptautisko sadarbību, lai vērstos pret draudiem kibertelpā, paužot atbalstu demokrātiskas sabiedrības pamatprincipu nodrošināšanai virtuālajā vidē un uzsverot, ka tai ir jābūt ne tikai drošai, bet arī brīvai un pieejamai. Latvija turpināja dalību Koalīcijā par interneta brīvību (*Freedom Online Coalition*), kuras mērķis ir veicināt cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošanu virtuālajā vidē.

2014. gadā Apvienotajā Karalistē notiks nākamais NATO samits. Paredzams, ka galvenie temati samitā būs: operācijas (t.sk. situācija pēc 2014. gada Afganistānā); militāro spēju attīstība un saglabāšana samazināta finansējuma apstākļos; partnerību politika; paplašināšanās jautājums. Latvija uzsver, ka samitā svarīgi panākt lēmumus, kas veicina kolektīvās aizsardzības spēju saglabāšanu apstākļos, kad aizsardzības budžeti ir pakļauti spiedienam. Tāpat jāpanāk lēmumi, kas veicina savietojamības saglabāšanu ar partneriem arī pēc līdzšinējā operāciju tempa samazināšanas. Svarīgi arī nodrošināt t.s. NATO atvērto durvju politikas turpināšanu, tādējādi veicinot reformas tajās valstīs, kas vēlas kļūt par NATO dalībvalstīm. NATO jāstiprina sadarbība ar kandidātvalstīm, jo tas sekmē to tuvināšanos NATO. Kandidātvalstu integrācijas centieni jāvērtē pēc to nopelniem, un nevienam ārpus NATO nav tiesības lemt par paplašināšanos.

## **5. BALTIJAS JŪRAS REĢIONS UN KRIEVIJA**

### **Sadarbība Baltijas jūras reģionā**

Latvijas intereses ir vērstas uz to, lai saglabātu Baltijas jūras reģiona kā viena no Eiropā dinamiskāk augošā reģiona statusu. Pēc ekonomiskās krīzes šis reģions ir vienīgais no t.s. ES makroreģioniem, kur visām tā valstīm ir pozitīvs IKP pieaugums. Baltijas jūra var kļūt par vienojošo faktoru Lietuvas, Latvijas un Igaunijas (2018. gads) ES Padomes prezidentūrās. Reģionālā koordinācija sniedz iespējas panākt izdevīgākus risinājumus jomās, kurās valstu intereses pārklājas.

Baltijas jūras reģiona valstu sadarbības ietvaros padziļinās sadarbība gan divpusēji, gan arī reģionālajos formātos. 2013. gadā Latvija bija prezidējošā valsts Baltijas Ministru Padomē un Baltijas Asamblejā, īpašu uzmanību pievēršot tādām jomām kā transports, enerģētika un lauksaimniecība.

2013. gadā turpinājās Baltijas enerģētikas tirgus starpsavienojuma plāna uzdevumu izpilde: jūnijā Latvija pievienojās *Nord Pool Spot* elektroenerģijas biržai. Tāpat partneri turpināja diskusijas par reģionālajiem enerģētikas infrastruktūras projektiem, arī par risinājumu dabasgāzes piegāžu diversifikācijai un Baltijas valstu izolācijas novēršanai. Baltijas valstīm un Somijai joprojām ir jāvienojas par reģionālā sašķidrinātās dabasgāzes termināļa atrašanās vietu. Diskusijās Latvija uzsvērusi nepieciešamību pēc ciešākas koordinācijas starp Baltijas valstīm un Eiropas Komisiju.

Arvien aktīvāk reģiona sadarbībā iesaistās Krievija. Krievija bija Baltijas jūras valstu padomes (BJVP) prezidējošā valsts līdz 2013. gada vidum, kā savu prioritāti virzot ekoloģiskās situācijas uzlabošanu piejūras reģionos un Baltijas jūrā. BJVP darbu papildina ES stratēģija Baltijas jūras reģionam. Tās ietvaros šobrīd tiek formulētas sadarbības prioritātes ar Krieviju. Latvijai ir īpaša interese par kopējiem ES - Krievijas projektiem vides (pārrobežu piesārņojuma samazināšana) un transporta (t.sk. pierobežas infrastruktūras attīstība) jomās. 2014. gadā stratēģijas forumā Turku paredzēts vienoties par šīm jomām kā pamatu iespējamajiem kopējiem projektiem.

### **Divpusējās attiecības ar Krieviju**

Latvija savas attiecības ar Krieviju veido, balstoties uz abpusējas ieinteresētības un cieņas principiem, iestājoties par attiecību potenciāla izmantošanu dažādās praktiskās sadarbības jomās. 2013. gadu Latvijas-Krievijas divpusējās attiecībās raksturo intensīvs politiskais dialogs dažādos līmeņos. Krievijā notika Starpvaldību komisijas sestā sēde. Darbu turpināja Vēsturnieku komisija. Tika paplašināta līgumtiesiskā bāze: spēkā stājās vienošanās par Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas pierobežas teritoriju iedzīvotāju savstarpējo braucienu vienkāršošanu, tika parakstītas vienošanās par robežšķērsosanas vietām un sadarbību civilās aviācijas gaisa kuģu meklēšanas un glābšanas jomā, kā arī apstiprināta divpusējās modernizācijas deklarācijas rīcības programma.

Pozitīvi attīstījās abu valstu ekonomiskā sadarbība: Krievija saglabāja 2.vietu Latvijas tirdzniecības partneru vidū, ieņēma 5.vietu ārvalstu investoru vidū. Tika turpināta veiksmīgā sadarbība Ziemeļu apgādes tīkla attīstībā. Aizvien pieaug Krievijas tūristu interese par Latviju. Starp abām valstīm notika aktīva kultūras pasākumu apmaiņa.

Vienlaikus Krievijas puse arī 2013. gadā periodiski nāca klajā ar nepamatotu kritiku un neobjektīviem vērtējumiem par Latvijas sabiedrības integrācijas procesiem un vēstures jautājumiem, ko Latvijas puse konsekventi atspēkoja. Savukārt Latvija puda

bažas par procesiem Krievijā, kas vērsti uz demokrātijas, likuma varas un pilsoniskās sabiedrības aktivitātes ierobežošanu.

2014. gadā Latvija turpinās īstenot praktisko sadarbību, no savas puses veicinot visu aktuālo starpvalstu sadarbības mehānismu darbību, ieskaitot Starpvaldību komisijas septītās sēdes organizēšanu Latvijā. Gatavojoties prezidentūrai ES Padomē, Latvija rosinās viedokļu apmaiņu ar Krieviju par ES-Krievijas dienas kārtību. Uzmanība tiks pievērsta sadarbības iespējām Centrālāzijā un Afganistānā. Sekmējot labas kaimiņattiecības ar Krieviju, Latvija vienlaikus turpinās uzturēt savu pozīciju par Latvijas sabiedrības integrācijas procesiem un Latvijas vēstures jautājumiem.

## 6. ĀRĒJĀS EKONOMISKĀS ATTIECĪBAS

### Latvija ceļā uz pievienošanos OECD

**Latvija no savas puses nodrošinās efektīvu un kvalitatīvu sarunu procesu, lai bez kavēkļiem pievienotos Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijai (OECD).** 2013. gads no ārpolitikas viedokļa bijis īpaši nozīmīgs, jo maijā no OECD tika saņemts uzaicinājums sākt sarunas par pievienošanos organizācijai.

Oktobrī OECD apstiprināja Latvijas pievienošanās *ceļa karti* jeb pievienošanās nosacījumus. Sarunu sākšana par pievienošanos OECD ir viena no galvenajām Latvijas ārpolitikas prioritātēm, ko izdevies īstenot kopš Latvijas iestāšanās ES un NATO. Tas panākts, saskaņoti darbojoties Ārlietu ministrijai un Latvijas valsts pārvaldes institūcijām. Latvijai šis uzaicinājums nozīmē pasaules attīstītāko valstu augstu novērtējumu Latvijas īstenotajām reformām, kā arī valdības un sabiedrības kopīgi paveiktajam ekonomiskās un finanšu krīzes pārvarēšanā. Pievienojoties OECD, Latvija valstu riska klasifikācijā tiks novērtēta kā augstu ienākumu OECD dalībvalsts. OECD dalībvalsts statuss padarīs Latviju vēl pievilcīgāku investīcijām, kā arī atvieglos pieeju kredītu tirgiem tautsaimniecībai nozīmīgu projektu finansēšanai.

Latvijas iestāšanās OECD veicinās valsts pārvaldes kvalitātes attīstību un labāku publiskā sektora pakalpojumu sniegšanu mūsu valsts iedzīvotājiem, izmantojot citu ekonomiski attīstītāko valstu pieredzi. OECD ietvaros tiek izstrādāti globāli ekonomiskās un attīstības politikas standarti un principi. OECD ir svarīga dalībniiece G20 procesā, identificējot aktuālos ekonomiskās politikas izaicinājumus un piedāvājot ekspertīzi dažādiem politikas risinājumiem. Līdz ar to Latvijai kā OECD dalībvalstij būs iespēja pastarpināti piedalīties G20 dienas kārtības jautājumu apspriešanā. OECD statistikas datu bāzes, tautsaimniecības nozaru politikas pārskati un analītiskie pētījumi, kuros galvenokārt tiek aplūkotas OECD dalībvalstis, bauda augstu ārvalstu investoru, starptautisko finanšu institūciju un uzņēmēju uzticību.

OECD delegācijas vizīte Rīgā decembrī iezīmēja oficiālu Latvijas pievienošanās sarunu sākumu. Viena no 2014. gada ārējās ekonomiskās politikas prioritātēm būs Latvijas iestāšanās procesa OECD sekmīga virzīšana. Lai pilnvērtīgi pārstāvētu Latvijas intereses sarunās, Ārlietu ministrijas vadībā ir izveidota Latvijas pievienošanās sarunu OECD darba grupa. Ministru kabinets ir pilnvarojis Ārlietu ministriju uzņemt koordinējošo lomu sarunu virzīšanai. Šo mērķi būs iespējams sasniegt tikai cieši sadarbojoties visām nozaru ministrijām un uzņēmēju apvienībām. Iestāšanās process norisināsies atkarībā no mūsu spējām un operatīvātes, bet, balstoties uz iepriekšējās paplašināšanās pieredzi, minimālais dalībvalsts statusa iegūšanas laiks ir 2 gadi.

## **Ekonomiskā diplomātija globālo ekonomisko pārmaiņu laikā**

**Ārējo ekonomisko attiecību kontekstā ārlietu dienesta galvenie rīcības virzieni ir divpusējo ekonomisko kontaktu veidošana, Latvijas uzņēmumu interešu aizsardzība, kā arī pozitīva Latvijas ekonomiskā tēla veidošana.**

2013. gadā fonu Latvijas ārējai ekonomiskajai darbībai veidoja pakāpeniskā konjunktūras uzlabošanās globālajā ekonomikā. Tā notika, atgūstoties ASV ekonomikai, ES ekonomikas lejupslīdes risku pārvarēšanai, kā arī izaugsmei virknē valstu, kuru ekonomiskais svars pasaulē strauji pieaug. Izaugsme bija vērojama Latvijai īpaši svarīgajās Ziemeļeiropas valstīs, atšķirībā no Dienvideiropas valstīm, kur turpinājās recesija. Neraugoties uz šīm pozitīvajām tendencēm, pasaules finanšu un ekonomiskā krīze ir paātrinājusi ekonomisko aktivitāšu centru pārbīdes. Šī iemesla dēļ globālajā vidē turpinās līdzsvara maiņa - Dienvidāzijas, kā arī citu reģionu un valstu ekonomiskās ietekmes pieaugums.

Šīs izmaiņas globālās ekonomikas struktūrā nozīmē jaunus izaicinājumus un iespējas Latvijas ekonomiskajai diplomātijai. 2013. gadā ārlietu dienests koncentrējās, pirmkārt, uz jau apgūto eksporta tirgu potenciāla izmantošanu, otrkārt, tirgu apgūšanu, kur Latvijai ir priekšrocības, un treškārt, ekonomisko attiecību veidošanu ar jaunajiem pasaules ekonomikas spēlētājiem.

Pirmkārt, 90% eksporta apjoma veidoja jau apgūtie tirgi. 2013. gadā desmit nozīmīgākās Latvijas eksporta mērķa valstis (Lietuva, Igaunija, Krievija, Zviedrija, Somija, Vācija, Polija, Norvēģija, Dānija un Lielbritānija) sastādīja 70% Latvijas eksporta apjoma, kamēr divdesmit svarīgāko valstu saraksts (Eiropa, Ukraina, Turcija un ASV) veidoja gandrīz 90% no Latvijas eksporta. Otrkārt, Latvijai perspektīvi ir Dienvidkaukāza un Centrālāzijas valstu tirgi, kur mūsu uzņēmējiem ir būtiskas priekšrocības – Latvijas pozitīvais tēls, valodas zināšanas un izpratne par vietējo uzņēmējdarbības vidi. Svarīgi, ka 2013. gadā šajos reģionos turpinājās ekonomiskā izaugsme. Ievērojami pieauguši Latvijas tirdzniecības apjomi ar Centrālāzijas valstīm (kopējais pieaugums ap 30%), no kurām ar Kazahstānu pieaugums bijis 44%, un ar Uzbekistānu – 34%. Treškārt, ir būtiski attīstīt ekonomisko sadarbību ar tirgiem, kuriem ir liela vai pieaugoša ietekme pasaules ekonomikā – ar Ķīnu, Indiju, Dienvidkoreju, Apvienotajiem Arābu Emirātiem un Brazīliju. Īpaša nozīme ir ekonomisko attiecību veicināšanai ar Ķīnu, kas ir otra lielākā pasaules ekonomika, atpaliekot vien no ASV, un, saglabājot pašreizo izaugsmes tempu, tā sasniegs ASV līmeni 2020. gadā. Lai gan šobrīd šie tirgi veido tikai ap 10% no Latvijas eksporta, tie ir perspektīvi un ar lielu potenciālu. Vienlaikus, to apgūšana ir saistīta ar problēmām, kuru pārvarēšana prasa mūsu uzņēmēju pieredzi, sagatavotību un resursu pieejamību.

Minēto eksporta tirgu izmantošanā un apgūšanā ārlietu dienesta galvenie rīcības virzieni ir šādi - divpusējo ekonomisko kontaktu veidošana; Latvijas uzņēmumu interešu aizsardzība trešajās valstīs; pozitīva Latvijas ekonomiskā tēla veidošana; ekonomiskās informācijas apkopošana un analīze.

Divpusējo ekonomisko kontaktu veidošanā, īpaši perspektīvajos un jaunajos tirgos, būtiska nozīme ir politiskā līmeņa atbalstam. Ņemot vērā, ka virknē šo valstu lēmumu pieņemšana to ārējo ekonomisko attiecību veidošanā ir specifiska, nozīmīga loma ir valsts augstāko amatpersonu kontaktiem. Augstāko amatpersonu vizītes dod iespēju virzīt Latvijas ekonomiskās intereses augstāko lēmumu pieņēmēju līmenī. Tāpēc 2013. gadā Ārlietu ministrija aktīvi strādāja šāda politiska atbalsta nodrošināšanai,

organizējot valsts amatpersonu vizītes kopā ar uzņēmēju delegācijām, kuru darba programmas un organizāciju nodrošināja LIAA, strādājot ar uzņēmējiem.

Centrālāzijas valstīs paveras arī iespējas Latvijas izglītības eksportam. Jau šobrīd Latvijas augstskolās mācās vairāk nekā 300 šā reģiona valstu studentu, t.sk. ap 200 no Uzbekistānas. 2014. gadā plānotas Latvijas augstāko amatpersonu vizītes ar uzņēmēju līdzdalību ASV, Izraēlā, Uzbekistānā un citās valstīs. Aktīvi kontakti turpināsies ar Kazahstānu, kura jau 2014. gadā sāks gatavoties Astana EXPO-2017.

Augsta līmeņa kontakti ar Ķīnu attīstās sadarbības iniciatīvas ar 16 Centrālās un Austrumeiropas valstīm (Ķīna-CAEV) formātā. Tā ietvaros notikušas Latvijas un Ķīnas premjerministru tikšanās. 2013. gada novembrī Ķīnas-CAEV foruma ietvaros ārlietu ministrs tikās ar Ķīnas premjeru, cita starpā pārrunājot tranzīta iespējas un tirdzniecības apjomus, kā arī iesniedza projektus iespējamām Ķīnas investīcijām Latvijā transporta-aviācijas, ostu un loģistikas, kā arī finanšu sektorā. 2014. gada jūnijā Latvija kopā ar Ķīnu rīkos kopīgu augsta līmeņa konferenci transporta un investīciju jautājumos.

Būtisks ir ārlietu dienesta atbalsts Latvijas uzņēmumu interešu aizsardzībai trešajās valstīs. Vēstniecību iesaiste strīdus situācijās ir augstu novērtēta uzņēmēju vidū. Īpaši jāatzīmē ārlietu dienesta iesaiste Latvijas valstij piederošo banku izsniegto līdzekļu atgūšanā Ukrainā un Krievijā.

2013. gadā valdībā tika apstiprinātas Latvijas preču un pakalpojumu eksporta veicināšanas un ārvalstu investīciju piesaistes pamatnostādnes 2013. - 2019. gadam, kurās noteikti šādi rīcības virzieni – Latvijas uzņēmumu konkurētspējas paaugstināšana, mērķtiecīgi pasākumi ārvalstu tiešo investīciju piesaistei un atbalsts komersantiem ārējo tirgu apgūšanai. Te ļoti svarīga ir valsts institūciju un uzņēmēju pārstāvošo organizāciju koordinēta rīcība un efektīva savstarpējā komunikācija. 2013. gadā Ārlietu ministrija turpināja koordinēt rīcību ar citām atbildīgajām valsts institūcijām un uzņēmēju pārstāvjiem. Viens no galvenajiem sadarbības formātiem ir Ārējās ekonomiskās politikas koordinācijas padome, kuru vada ārlietu ministrs. Tās sastāvā ir arī Ministru prezidenta biroja, kā arī LIAA, LDDK un LTRK pārstāvji. 2013. gadā notikušas piecas padomes sēdes, kuru ietvaros pieņemti lēmumi par tādiem būtiskiem jautājumiem kā prioritārie mērķa tirgi Latvijas eksportētājiem, kritēriju sistēma uzņēmēju dalībai valsts amatpersonu ārvalstu vizīšu uzņēmēju delegācijās, kā arī kritēriju kopums ekonomiska rakstura vizīšu iniciēšanai.

Lai popularizētu Latvijas transporta infrastruktūras priekšrocības, par veiksmīgu tradīciju ir kļuvuši Ārlietu ministrijas organizētie ikgadējie augsta līmeņa transporta semināri „Transporta koridori starp Āzijas sirdi un pasauli”, kas notiek sadarbībā ar Latvijas transporta nozares pārstāvjiem. 2013. gadā šo semināru apmeklēja 220 pārstāvji apmēram no 40 valstīm – arī no ASV, Eiropas Savienības valstīm, Krievijas, Centrālāzijas valstīm, Turcijas Indijas, Pakistānas, Irānas un Kataras. Turpinot tradīciju, arī 2014. gada pirmajā pusē Ārlietu ministrija organizēs transporta un tirdzniecības koridoriem veltītu divu dienu konferenci par Eiropas un Āzijas savienojumu attīstības tematiku. Šādi Latvijas transporta infrastruktūra tiek iezīmēta kā pilnvērtīgs dalībnieks globālajā transporta sistēmā starp Eiropu un Āziju.

Ārlietu ministrija turpina informēt Latvijas uzņēmējus par situāciju un iespējām ārējos tirgos. 2013. gadā sadarbībā ar LTRK pēc ārlietu ministra iniciatīvas tika sākts regulārs dialogs ar Latvijas eksportētājiem, lai apzinātu to intereses un problēmjautājumus eksporta tirgos. 2013. gadā LTRK organizēja astoņas diskusijas

ciklā „Eksporta ABC”, LIAA organizēja 34 seminārus par Latvijas eksporta tirgiem. 2014. gadā Ārlietu ministrija plāno izvērst vēl aktīvāku diskusiju un semināru atbalsta ciklu Latvijas uzņēmējiem, sadarbojoties ar LIAA. Piemēram, diskusija par Ziemeļāfrikas, Latīņamerikas un Dienvidaustrumāzijas valstīm ļāvusi dalīties pieredzē par Latvijas uzņēmēju iespējām šo valstu tirgos. 2014. gadā šī diskusija tiks turpināta.

### **Vēstniecību tīkla paplašināšana**

Šobrīd Latvijas 44 diplomātiskās un konsulārās pārstāvniecības ir koncentrētas valstīs, kas ir Latvijas tradicionālie partneri. Savukārt ekonomisko jautājumu risināšanai un Latvijas uzņēmēju atbalstam darbojas 14 Latvijas Ārējās ekonomiskās pārstāvniecības, kas izvietotas kopā ar mūsu vēstniecībām, tādējādi nodrošinot sinerģiju politisko un ekonomisko jautājumu risināšanai. Latvijas interesēs ir piemēroties globālajām pārmaiņām pasaules ekonomikā, meklēt jaunus sadarbības partnerus, veicināt jaunu tirgu apgūšanu un investīciju piesaisti valsts ekonomikā, diversificēt eksporta tirgus. Tomēr Latvijas pārstāvniecība ir nepietiekama - īpaši tādos strauji politiskajā un ekonomiskajā ziņā augošos pasaules reģionos kā Āzija un Latīņamerika. Ņemot vērā valsts budžeta iespējas un divpusējās ekonomiskās sadarbības potenciālu, 2013. gadā Ministru kabinets apstiprināja Ārlietu ministrijas izstrādāto vēstniecību tīklu paplašināšanu 2014.-2020. gadam.

2014. gada janvārī darbu uzsāk Latvijas vēstniecība Indijā. Pilna apjoma diplomātiskā pārstāvniecība ļaus uzturēt regulāru dialogu ar valsti, kuras politiskā un ekonomiskā ietekme pasaulē aug, kurai ir plaša pārstāvība starptautiskajās organizācijās (t.sk. ANO, G-20 un BRICS). Tā atbilst arī Latvijas ekonomiskajām interesēm, jo ES ir lielākais Indijas tirdzniecības partneris, tāpēc plānots noslēgt brīvās tirdzniecības līgumu. Aug arī Latvijas uzņēmēju interese par Indiju. Tāpat mērķis ir stiprināt Latvijas augstskolu iespējas piedāvāt izglītību kā eksporta preci.

## **7. SADARBĪBA UN ATBALSTS LATVIJAS TAUTIEŠIEM ĀRVALSTĪS**

**Svarīgs ārpolitikas rīcības virziens ir sadarbība ar diasporu – veicināt diasporas politisko un pilsonisko līdzdalību; saglabāt tās saikni ar Latviju un latvisko identitāti; stiprināt sadarbību ar tautiešiem ārzemēs.**

Ārpus Latvijas pastāvīgi dzīvo vairāk nekā 370 000 Latvijas valstspiederīgo, no tiem vairāk nekā 200 000 no Latvijas izbraukuši pēdējo desmit gadu laikā (ĀM aptuveni dati par 2012. g., jo ir liela atšķirība starp Iedzīvotāju reģistra, ārvalstu iestāžu sniegto informāciju un pārstāvniecību aplēsēm). Kopš 2011. gada ir iezīmējušās pozitīvas tendences: Centrālās statistikas pārvaldes dati liecina, ka aizbraucēju plūsma no Latvijas ir samazinājusies, kā arī palielinās to Latvijas pilsoņu un nepilsoņu skaits, kas atgriežas uz dzīvi Latvijā. Vienlaikus Latvijas diaspora ārvalstīs turpina pieaugt. Šobrīd lielākās latviešu kopienas ir Lielbritānijā, ASV, Kanādā, Īrijā, Zviedrijā, Austrālijā, Krievijā, Brazīlijā, Vācijā, Beļģijā, Izraēlā, Norvēģijā, Spānijā.

Diasporas politikas mērķis ir ne tikai atbalstīt tautiešus ārzemēs, bet arī izmantot to potenciālu, plašāk iesaistot zinātnes, ekonomikas un kultūras jomā, veicinot Latvijas valsts attīstību. 2013. gadā Ārlietu ministrija, sadarbībā ar citām valsts institūcijām, iezīmējusi un īstenojusi četrus rīcības virzienus: veicināt diasporas politisko un pilsonisko līdzdalību; saglabāt diasporas saikni ar Latviju un latvisko identitāti; stiprināt sadarbību ar tautiešiem ārzemēs ekonomikā, zinātnē, izglītībā un kultūrā; atbalstīt tos, kas vēlas atgriezties Latvijā.

2013. gadā stājās spēkā Pilsonības likuma grozījumi, kas paplašina Latvijas pilsoņu loku un veicina diasporas politisko un pilsonisko līdzdalību Latvijā notiekošajos procesos, šādi paplašinot iespējas iegūt Latvijas pilsonību, vienlaikus saglabājot citas valsts pilsonību. Latvijas diplomātiskās un konsulārās pārstāvniecības ārvalstīs sniedz informāciju par jaunajām iespējām un kārtību, kā arī pieņem pieteikumus Latvijas pilsonības reģistrācijai. No 2014. g. Latvijas vēstniecībās Kanādā, ASV, Īrijā un Lielbritānijā tiks izveidotas 4 papildu amata vietas darbam ar diasporas jautājumiem. Valstīs, kur prognozējams liels skaits pilsonības reģistrācijas pieteikumu un kurās nav Latvijas vēstniecību, piemēram, Jaunzēlandē, Austrālijā, Brazīlijā un Venecuēlā, Ārlietu ministrija sadarbībā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi 2014. gadā plāno izbraukumus uz diasporas valstīm, lai nodrošinātu pasu un eID pieteikumu pieņemšanu.

2013. gadā tika īstenotas aktivitātes, lai veicinātu sadarbību ar diasporu un stiprinātu tās iesaisti Latvijas sabiedriskajos procesos. Svarīgs pasākums bija Rīgā jūlijā notikusī konference "Latvieši pasaulē – piederīgi Latvijai 2013", kuras organizēšanā piedalījās arī Ārlietu ministrija, un kas notika ar Saeimas atbalstu. Šī konference ir regulārs dialoga forums, lai pārrunātu diasporai svarīgus jautājumus, izvērtētu padarīto un iezīmētu jaunus rīcības virzienus. Tāpat nozīmīgs bija Pasaules Brīvo latviešu apvienības, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras un Ārlietu ministrijas rīkotais pirmais Pasaules Latviešu ekonomikas un inovāciju forums. Pasākums deva iespēju latviešu uzņēmējiem no dažādām pasaules valstīm ne tikai kontaktēties, bet arī vienoties par dažādu projektu uzsākšanu. Lai turpinātu foruma pēctecību un uzturētu uzņēmēju interesi, 2014. gadā plānots organizēt mazākā mēroga līdzīgu pasākumu, sapulcinot kādas nozares (piemēram, IT) diasporas un Latvijas uzņēmējus. 2014. gadā plānota arī Ārlietu ministrijas iesaiste Jaunatnes foruma Rīgā norisē. Tas būs sadarbībā ar biedrību "RED-Radošu Efektu Darbnīca" un Latvijas Studentu asociāciju Lielbritānijā rīkots pasākums, kas pulcinās vairākus simtus dalībnieku gan no Latvijas, gan diasporas pārstāvjus, akcentējot jaunatnei nozīmīgus tematus, īpaši nodarbinātības jautājumu.

2013. gadā tika sniegts atbalsts diasporas māksliniecisko kolektīvu vadītājiem gatavojoties dalībai Vispārējos latviešu Dziesmu un Deju svētkos. Valsts atbalstu saņēmušas 36 no 97 apzinātajām latviešu nedēļas nogales skolām. Vienlaikus organizētas izrāžu turnejas diasporas bērniem Eiropā, kā arī citi pasākumi. 2014. gadā tiks turpināts atbalsts diasporas kolektīvu metodiskajam darbam, lai laikus gatavotos nākamajiem Vispārējiem Dziesmu un Deju svētkiem.

2013. gadā Ārlietu ministrija strādāja, lai padarītu pieejamāku informāciju, kas ir īpaši vajadzīga tautiešiem ārzemēs. 2014. gadā sākumā tiks atvērta atbilstoša sadaļa ministrijas mājaslapā, kas kalpos par informatīvo ceļvedi Latvijas valstspiederīgajiem ārzemēs. Lai veicinātu Latvijas un diasporas mediju sadarbību un diasporas tematikas publicitāti medijos, 2014. gadā plānoti diasporas mediju semināri, pieredzes apmaiņas iniciatīvas, sadarbības stiprināšana ar Latvijas sabiedrisko mediju platformu, izmantojot arī sociālo mediju sniegtās iespējas komunikācijai ar tautiešiem.

Atbalstu tautiešiem, kuri vēlas atgriezties Latvijā, sniegs Ekonomikas ministrijas vadībā izstrādātais un 2013. gada jūlijā valdībā pieņemtais Reemigrācijas atbalsta pasākumu plāns 2013.-2016. gadam. Plāns paredz informatīvas un praktiskas palīdzības sniegšanu tautiešiem, kuri plāno atgriezties Latvijā, tostarp, uzsākot uzņēmējdarbību, vai arī no savas mītnes zemes grib attīstīt ciešākas saites ar Latviju.

Tāpat paredzētas latviešu valodas apmācības, atbalsts skolēniem, lai iekļautos Latvijas izglītības sistēmā, kā arī citas aktivitātes.

## **8. KONSULĀRIE PAKALPOJUMI UN VĪZAS**

### **Pieejamāki konsulārie pakalpojumi**

Latvijas valstspiederīgo pieaugoša mobilitāte prasa no valsts spēju efektīvi sniegt konsulāro palīdzību un konsulāros pakalpojumus arvien lielākam cilvēku skaitam.

2013. gadā ir ievērojami pieaudzis Latvijas pārstāvniecībās sniegto konsulāro pakalpojumu skaits Latvijas valstspiederīgajiem salīdzinājumā ar 2012. gadu sniegto konsulāro maksas pakalpojumu skaits pieaudzis par 72% un valsts nodevu pakalpojumu skaits par 89%, un bezmaksas konsulāro pakalpojumu skaits par 19%.

2013. gadā turpinās veiksmīgi aizsāktais mobilo pasu darbstaciju projekts, kura ietvaros ir iespējams pieņemt pasu un personu apliecību (eID) pieteikumus un iegūt biometriskos datus ārpus pārstāvniecības, kas ir būtiski, jo ļoti daudziem valstspiederīgajiem tieši 2013. gadā ir beidzies pasu derīguma termiņš. Izbraukumus 2013. gadā veikušas vēstniecības Apvienotajā Karalistē, Īrijā, ASV, Kanādā, ārpus pārstāvniecībām pieņemot vairāk nekā 4170 pieteikumus un sniedzot arī citus konsulāros pakalpojumus. Latvijas vēstniecības turpinās izbraukumus arī nākamajā gadā. 2014. g. Ārlietu ministrija plāno sadarbībā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi nodrošināt mobilās pasu darbstacijas Latvijas vēstniecībās Kanādā, Beļģijā un Spānijā, kā arī Konsulārajam departamentam Rīgā, lai nepieciešamības gadījumā operatīvi nodrošinātu pasu/eID pieteikumu pieņemšanas izbraukumus arī uz citām valstīm, kurās nav Latvijas pārstāvniecību.

### **Vīzu izsniegšana**

2013. gadā Ārlietu ministrija sniedza ieguldījumu ciešāku sakaru veicināšanā ar ārvalstīm, nodrošinot operatīvu vīzu izsniegšanu trešo valstu pilsoņiem.

Vīzu izsniegšana 2013. gadā 9 mēnešos salīdzinājumā ar 2012. gadu tādā pat laika posmā Latvijas pārstāvniecībās ārvalstīs pieņemto vīzu pieteikumu skaits turpināja pieaugt, un ir saņemts par 14% vīzu pieteikumu vairāk. Valsts budžets papildināts ar valsts nodevām par vīzu izsniegšanu 3 666 902 LVL apmērā, kas ir par 15% jeb 469 317 LVL vairāk nekā 2012. gadā šajā laika periodā (3 197 585 LVL).

Līdz 2013. gada 30. septembrim tika pieņemti 152 273 vīzu pieteikumi, kas ir par 19 061 vīzu pieteikumiem vairāk nekā 2012. gadā. Vērojot tendenci, arī 2013. gadā Ārlietu ministrija uz vairākām Latvijas pārstāvniecībām terminēti nosūtīja papildu darbiniekus vīzu pieteikumu apstrādei. Vislielākais vīzu pieteikumu skaits ir pieņemts vēstniecībā Krievijā – 66 497, kas salīdzinājumā ar 2012. gada attiecīgo periodu ir par 2% vairāk. Vēstniecībā Baltkrievijā, kas ir otra lielākā pārstāvniecība pieņemto vīzu pieteikumu skaita ziņā, tika pieņemti 25 439 vīzu pieteikumi, kas ir par 51% vairāk nekā 2012. gada deviņos mēnešos.

2013. gadā Ārlietu ministrija turpināja optimizēt vīzu pieteikumu saņemšanas kārtību sadarbībā ar ārvalstu pakalpojumu sniedzēju – kurjerpastu. Šobrīd šādā veidā tiek nodrošināta vīzu pieteikumu iesniegšana 72 pilsētās Krievijā, 7 pilsētās Ukrainā un 15 pilsētās Kazahstānā. Šobrīd ar kurjerpasta starpniecību vīzu pieteikumi tiek pieņemti Latvijas vēstniecībā Krievijā (no 01.01.2009.), ģenerālkonsulātā Sanktpēterburgā (no 01.07.2010), vēstniecībā Ukrainā (no 01.12.2010.) un vēstniecībā Kazahstānā (no 21.06.2013.). 2013. gada aprīlī un jūlijā tika atvērti kurjerpasta vīzu centri Maskavā

un Sanktpēterburgā, lai no vīzu pieprasītājiem pieņemtu pieteikumus tālākai iesniegšanai Latvijas pārstāvniecībās. Sadarbība ar kurjerpasta kompāniju Pony Express ir nodrošinājusi vīzu pieprasītājiem daudz ērtāku vīzu saņemšanu, nodrošinot vīzu pieteikumu iesniegšanu iespējami tuvāk savai dzīvesvietai, kā arī būtiski samazināt rindas pie Latvijas diplomātiskajām un konsulārajām pārstāvniecībām. Šāds risinājums ir ļāvis ievērojami taupīt pārstāvniecību personāla resursus vīzu pieteikumu dokumentu pieņemšanas nodrošināšanai, novirzot lielākus personāla resursus pieteikumu izvērtēšanai un lēmumu par vīzu izsniegšanu pieņemšanai, kas savukārt ļāvis apstrādāt daudz lielāku vīzu pieteikumu skaitu, nodrošinot Latvijai būtisku tūristu skaita, kā arī ekonomisko, kultūras un sporta sakaru veicināšanu un intensitātes pieaugumu.

Sadarbības paplašināšana vīzu pārstāvības jomā: 2013. gadā Ārlietu ministrija turpināja attīstīt vīzu pārstāvību tīklu. Vietu skaits, kurās Šengenas līguma dalībvalstu pārstāvniecības izsniedz vīzas Latvijas vārdā, 2013. gadā ir palielināts par 26 vietām. Pašlaik Latvija ir noslēgusi vīzu pārstāvības līgumus ar 13 Šengenas līguma dalībvalstīm: Austriju, Beļģiju, Franciju, Igauniju, Lietuvu, Nīderlandi, Poliju, Slovākiju, Slovēniju, Spāniju, Ungāriju, Vāciju un Zviedriju. Tie paredz, ka minētās valstis Latvijas vārdā izsniedz Šengenas vīzas 86 dažādās pasaules vietās, savukārt Latvija pārstāv 10 Šengenas līguma dalībvalstis 9 pasaules vietās.

2013. gada jūnijā stājās spēkā vienošanās par Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas pierobežas teritoriju iedzīvotāju savstarpējo braucienu vienkāršošanu. Saskaņā ar vienošanos Latvijas konsulāts Pleskavā ir uzsācis izsniegt pierobežas satiksmes atļaujas Krievijas pierobežas teritorijas iedzīvotājiem. Latvijas pierobežas teritorijas iedzīvotāji var saņemt pierobežas satiksmes atļaujas Krievijas ģenerālkonsulātā Daugavpilī.

## **9. NOBEIGUMS**

2014. gadā Latvijas ārpolitikā veicami svarīgi uzdevumi. Ārlietu dienesta īpašas pūles tiks veltītas, gatavojoties Latvijas prezidentūrai ES Padomē, tostarp Eiropas Savienības lomas stiprināšanai Austrumu partnerības un Centrālāzijas valstīs, Latvijas ekonomisko interešu pārstāvēšanai, kā arī atbalstam tautiešiem ārvalstīs.

Lai mūsu ārpolitiskā darbība dotu gaidītos rezultātus, svarīgi ir vairāki priekšnoteikumi – efektīva Latvijas interešu aizstāvēšana starptautiskā līmenī (t.sk. ES, NATO, OECD, PTO), augstākā politiskā līmeņa atbalsts un politisko lēmumu pēctecība, kā arī valsts institūciju un nevalstisko organizāciju koordinēta rīcība. Ārpolitikas interešu sekmīga īstenošana ir iespējama tikai un vienīgi ar Valsts prezidenta, Saeimas un Ministru kabineta saskaņotu rīcību, ciešā sadarbībā un mijiedarbībā ar visu sabiedrību.